

Evaluering av utprøvingen av et teigbasert tilskudd

Prøveordning for utvalgte arealer i Nord-Norge

Foreløpig rapportering om resultatene fra prøveordningen i 2025

Rapport nr. 8/2026

13.3.2026

Landbruksdirektoratet
Eanandoallodirektoráhtta

Rapport: Evaluering av utprøvingen av et teigbasert tilskudd

Dato: 13.3.2026

Rapport-nr.:   8/2026

Forsidebilde: Oskar Puschmann, Nibio

Innhold

Innhold	3
1 Innledning	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Mandat	4
1.3 Budsjett og finansiering	5
1.4 Arbeidet med å etablere ordningen	5
1.5 Evalueringsrapportens formål	7
2 Kort om prøveordningen	8
2.1 Prøveordningens formål	8
2.2 Prøveordningens forutsetninger og rammer	8
2.3 Areal det kan gis tilskudd for	8
3 Resultater fra og vurderinger av prøveordningen	10
3.1 Tilskudd for drift av små teiger	10
3.2 Tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt om tilskudd for i 2024	13
3.3 Utvikling i drevet areal blant prøveordningens mottakere	15
3.4 Utvikling i arealbruk i prøveordningens kommuner og øvrige kommuner	17
3.5 Nyten av arealet som er blitt tatt i bruk	19
3.6 Hva faller utenfor tilskuddene?	21
3.7 Vurdering av om tilskuddene bidrar til å hindre gjengroing	21
3.8 Utsiktede effekter av tilskuddet	22
4 Forvaltningsmessige og juridiske vurderinger	24
4.1 Innledning	24
4.2 Regelverket	24
4.3 Forvaltningsmessige erfaringer	26
4.4 Vurdering av om prosjektet bidrar til gode systemer og god forvaltning av et teigbasert tilskudd	35
5 Oppsummering og konklusjon	38

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

I forkant av jordbruksoppgjøret 2024 leverte Landbruksdirektoratet en utredning om bruk av digitale kart i forvaltningen av arealbaserte tilskuddsordninger. I jordbruksoppgjøret 2024 ble partene enige om å prøve ut et teigbasert tilskudd i 2025. I «Prop. 105 S (2023–2024) Endringer i statsbudsjettet 2024 under Landbruks- og matdepartementet» beskrives enigheten om å jobbe videre med et teigbasert tilskudd slik:

«Avtalepartene er enige om at satsingen på bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord økes med 8 mill. kroner til 25 mill. kroner i 2025. 5 mill. kroner av økningen skal gå til et prosjekt for utprøving av et teigbasert tilskudd. Dette prosjektet forvaltes utenfor den særskilte områderettede satsingen jf. kap. 7.12.2. (...)

Partene har merket seg Stortingets ønske om å utrede og prøve ut et teigbasert system, eller tilsvarende, som skal bidra til drift av krevende areal. Partene er enige om at man, innenfor ordningen Bærekraftig landbruk i nord, setter i gang en prøveordning i utvalgte kommuner i Nord-Norge med stor andel areal som det ikke søkes tilskudd til. Formålet med prøveprosjektet er å forhindre gjengroing av areal, og målet med prosjektet må være å lage gode systemer og prøve ut ordninger som kan forvaltes på en god måte. Prosjektet og tilskuddsutbetalinger finansieres innenfor den økte rammen på prosjektet på 5 mill. kroner.»

I jordbruksoppgjøret 2025 ble partene enige om å videreføre prøveordningen til 2026.

1.2 Mandat

18. desember 2024 sendte Landbruks- og matdepartementet brev til Landbruksdirektoratet med mandat for arbeidet. LMD viste til teksten fra Prop. 105 S (2023-2024), og viste deretter til at oppdraget må sees i lys av anmodningsvedtak nr. 850 fra Stortingets behandling av jordbruksoppgjøret 2024: «Stortinget ber regjeringen frem til jordbruksoppgjøret for 2025 utrede en tiltakspakke for å redusere jordbruksareal som er ute av drift.»

Videre står det i mandatet at følgende legges til grunn for prosjektet:

- Landbruksdirektoratet skal ha ansvar for prøveordningen.
- Prosjektet skal gjennomføres innenfor en ramme på 5 mill. kroner i 2025.
- Landbruksdirektoratet skal prøve ut ordninger med et teigbasert system, eller tilsvarende og utvikle forvaltningssystemer rundt dette. Erfaringer fra Landbruksdirektoratets rapport 11/2024 skal legges til grunn for arbeidet. Det innebærer at det man prøver ut trolig ikke kan støtte seg for mye på digitale kartdata.
- En andel av bevilgningen skal utbetales som tilskudd. Landbruksdirektoratet velger ut kommuner i Nord-Norge som skal omfattes, i henhold til kriteriet om at kommunene skal ha en stor andel areal som det ikke søkes tilskudd til.
- Landbruksdirektoratet skal utrede hvordan dette tilskuddet kan utmåles, hvem det skal utmåles til, hvem som bør behandle søknadene osv.
- Landbruksdirektoratet skal opprette en referansegruppe med aktuelle instanser.
- I prosjektet må det vurderes i hvilken grad prøveordningen kan antas å ha bidratt til å forhindre gjengroing av areal. Det skal gjøres forvaltningsmessige-, juridiske- og samfunnsøkonomiske vurderinger.
- Det skal rapporteres om resultatene av prosjektet til avtalepartene i forkant av jordbruksoppgjøret 2026.

1.3 Budsjett og finansiering

Prosjektet har en ramme på til sammen 5 mill. kr. Rammen skal finansiere både tilskuddsutbetalingene og de forvaltningsmessige kostandene, som utvikling og drift av fagsystem (inkludert utvikling av kartlag fra NIBIO).

Av mandatet som Landbruksdirektoratet har fått fra LMD, fremgår det at «[e]n andel av bevilgningen skal utbetales som tilskudd.» Landbruksdirektoratet har avklart med LMD at «størstedelen» av rammen skal gå til utbetaling.

I 2025 gikk 465 500 kr av bevilgningen til IT-utvikling. 125 000 kr av disse midlene ble brukt til å utvikle kartlag, mens resten er brukt på konfigurering og utvikling av søknads- og saksbehandlingssystemet, herunder beregningsprogram, vedtaksbrev m.m. I tillegg er det brukt betydelige interne ressurser på spesifisering, konfigurering, oppfølging og testing (se også kap. 4.3.6).

Det ble utbetalt til sammen 811 600 kr i tilskudd gjennom prøveordningen. 685 000 for drift av små teiger, og 126 600 for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for foregående år.

1.3.1 Organisering og ressurser

Landbruksdirektoratet har ansvar for prøveordningen. Guro Mathiesen, Grete Hage Hansen og Jon Løyland inngår i prosjektgruppen for arbeidet med prøveordningen. I tillegg har flere andre personer fra Landbruksdirektoratet bidratt inn i arbeidet, blant annet med kartkompetanse og teknisk ekspertise.

Landbruksdirektoratet har opprettet en referansegruppe for prosjektet, i henhold til oppdragsbeskrivelsen i tildelingsbrevet. Referansegruppen har følgende sammensetning:

Organisasjon	Deltaker
Landbruks- og matdepartementet	Maria Finne Krekling
Landbruks- og matdepartementet	Ashild Bygdås Høgset
Klima- og miljødepartementet	Anna-Sara Bergeland (fram til desember 2025)
Klima- og miljødepartementet	Alexandra Devik (fra desember 2025)
Norges Bondelag	Trond Bjørkås
Norges Bondelag	Simen Solbakken
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	Frank Valø
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	Thor Håkon Føreland (fram til august 2025)
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	Lise Saga (fra august 2025)
Statsforvalteren i Troms og Finnmark	Jørgen Bjørkli

Finansdepartementet ble invitert til å delta i referansegruppen, men hadde ikke anledning til å delta.

Det er gjennomført fire møter med referansegruppen i forbindelse med det første året med teigbasert tilskudd. Det første møtet ble gjennomført i februar 2025. I dette møtet la Landbruksdirektoratet frem sine vurderinger rundt utformingen av prøveordningen. Deretter var det et møte i mars hvor Landbruksdirektoratet la frem et bearbeidet forslag til tilskudd, i forkant av at regelverket ble sendt på høring. Et tredje møte ble avholdt i juni etter at regelverket var fastsatt, hvor gruppen ble orientert om status for prosjektet, høringen og informasjonsarbeid. Et siste møte om foreløpige erfaringer med prøveordningen ble avholdt i januar 2026.

1.4 Arbeidet med å etablere ordningen

1.4.1 Utforming av ordningen

Rapporten «Bruk av digitale kart i forvaltningen av arealbaserte tilskuddordninger»¹ viste at dagens kartdata gir begrensede muligheter til å sikre høyere presisjon på arealtilskuddet. Bare litt over halvparten

¹ Landbruksdirektoratet (2024). Rapport 11/2024. [Bruk av digitale kart i forvaltningen av arealbaserte tilskuddsordninger. Utredning til jordbruksoppgjøret 2024.](#)

av norsk jordbruksareal er jordsmonnkartlagt, og det agroklimate kartet baserer seg på temperaturer fra perioden 1931-1960. I dette prøveprosjektet har Landbruksdirektoratet prøvd ut de teigbaserte tilskuddene vi mener det er mulig å prøve med dagens datagrunnlag.

Arbeidet med å etablere prøveordningen har blitt gjennomført i flere parallelle løp. Første del av arbeidet dreide seg om å utforme og etablere tilskuddene, og forvaltningen av dem, og strakte seg fra januar til april 2025. Arbeidet munnet ut i rapport 21/2025 – «Utpøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge»², hvor mulige innretninger ble vurdert og Landbruksdirektoratets vurderinger og konklusjoner lagt frem. Med utgangspunkt i rapporten, utformet Landbruksdirektoratet en forskrift og et høringsnotat, som ble sendt på høring den 10. april 2025. Høringsfristen var 30. mai. Det kom ni høringsinnspill til forskriftsutkastet og samtlige var positive til et prosjekt med utpøving av et teigbasert tilskudd. De fleste av høringsinnspillene gjaldt imidlertid ikke prøveordningen som innføres nå, men omhandlet en eventuell varig, nasjonal ordning.

Som del av arbeidet med å utforme ordningen utviklet NIBIO, på oppdrag fra Landbruksdirektoratet, to kartlag for å definere areal som kunne gi grunnlag for tilskudd. Kartlagene ble publisert på [Gårdskart](#) og i [Kilden](#) kort tid etter forskriften ble fastsatt.

1.4.2 Fagsystem for søknad, saksbehandling og utbetaling

Mens forskriften var ute på høring, begynte Landbruksdirektoratet arbeidet med å opprette et fagsystem for søknad, saksbehandling og utbetaling av tilskuddet. Arbeidet med å konfigurere, utvikle og teste fagsystemet strakk seg fra april til september.

Både tiden og midlene Landbruksdirektoratet hadde til rådighet satte klare begrensninger for fagsystemet. Det var en forutsetning for å kunne søke om og utbetale tilskuddet i 2025 at søknad om teigbasert tilskudd mv. kunne tas inn i et allerede eksisterende fagsystem (Agros). Søknads- og saksbehandlingsløsningen er derfor enkel, og vil ikke kunne benyttes ved en betydelig oppskalering av prøveordningen eller ved endringer som krever større tekniske tilpasninger. Se også omtale av erfaringene med søknads- og saksbehandlingssystemet i kap. 4.3.4.

Det var ikke mulighet til å utvikle et kartbasert søknads- og saksbehandlingssystem innenfor de finansielle og tidsmessige rammene, men NIBIO utviklet to kartlag som viste hvilke arealer som kunne gi grunnlag for tilskudd. Disse kartlagene kunne søkerne slå opp i for å se hvilke arealer de kunne søke tilskudd for. For tilskuddet basert på teigstørrelse, viste kartet teigstørrelse og en unik ID for hver tilskuddsberettigede teig på landbrukseiendommen. For tilskuddet som ble gitt for drift av arealer på landbrukseiendommer som ikke ble drevet i fjor, viste kartet landbrukseiendommens størrelse. På bakgrunn av disse opplysningene førte foretaket opp hvilken landbrukseiendom/teig og antall dekar det søkte om tilskudd for.

Fagsystemet sikret at det kun ble gitt tilskudd for arealer som var markert som tilskuddsberettiget i kartlagene «Små teiger» og «Arealer ikke søkt om i 2024», men hadde ellers lite saksbehandlingsstøtte. Som beskrevet i rapport 21/2025, planla Landbruksdirektoratet flere maskinelle kontroller av søknadsopplysningene.² Blant annet ønsket vi at fagsystemet skulle kontrollere søknadsopplysninger om arealstørrelse opp mot tilskuddskartene, andre søknader om teigbasert tilskudd og søknad om produksjonstilskudd. Det lot seg imidlertid ikke gjøre innenfor rammene av fagsystemet, økonomien og tidsstyringen i prosjektet. Kontrollene ble i stedet utarbeidet manuelt av Landbruksdirektoratet og sendt som rapporter til saksbehandlerne i kommunene.

1.4.3 Informasjonsarbeid

Arbeidet med å informere om ordningen til søkere og saksbehandlere har vært en integrert del av å etablere ordningen. En viktig, men utfordrende, del av arbeidet var å sørge for at prøveordningen ble kjent blant potensielle søkere. Landbruksdirektoratet har laget nyhetssaker i forbindelse med høring og

---

² Landbruksdirektoratet (2025). Rapport 21/2025. [Utpøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge.](#)

fastsettelse av forskriften, samt når systemet åpnet for å levere søknader. Nyhetssakene har blitt plukket opp av bransjedia.

Landbruksdirektoratet har også utarbeidet følgende informasjonsmateriell knyttet til tilskuddene, som hjelp for søkere og saksbehandlere:

- en ordningsside med informasjon om søknadsprosessen
- et rundskriv med kommentarer til regelverket
- et rundskriv om forvaltningsansvar og saksbehandling
- brukerveiledning for kartlagene
- et informasjonsskriv om ordningen

Det er også utarbeidet tekster i fagsystemet som skal gi brukerne av systemet nyttig informasjon i søknads- og saksbehandlingssituasjonen.

I september 2025 arrangerte Landbruksdirektoratet et webinar for saksbehandlere i relevante kommuner i Nord-Norge. Webinaret tok for seg regelverket for ordningen, kartlagene i Kilden, saksbehandlingssprosessen og informasjon om fagsystemet, og hadde god oppslutning.

I tillegg har statsforvalterne og kommunene informert om prøveordningen gjennom sine kanaler.

1.5 Evalueringsrapportens formål

Landbruksdirektoratet har fått ansvar for å prøve ut ordninger med et teigbasert system, og utvikle forvaltningssystemer rundt dette. I rapport 21/2025 – «Utprøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge»³ la Landbruksdirektoratet frem sin vurdering av hvordan prøveordningen og forvaltningen rundt det bør innrettes. Formålet med denne rapporten er å vurdere i hvilken grad prøveordningen kan antas å ha bidratt til å forhindre gjengroing av areal, i tråd med mandatet som er gitt. Videre har det vært en sentral del av prosjektet å prøve ut hvordan et teigbasert tilskudd kan forvaltes på en god måte. For denne rapporten vil det derfor være viktig å gjøre vurderinger knyttet til prøveordningens regelverk og forvaltning.

Rapporten er strukturert på følgende måte:

- I kapittel 1 og 2 beskriver vi organiseringen av arbeidet og gir en introduksjon til tilskuddene i prøveordningen.
- I kapittel 3 presenterer vi resultatene fra prøveordningen og vurderer i hvilken grad tilskuddene har bidratt til å forhindre gjengroing av areal og bidratt til drift av krevende areal.
- I kapittel 4 vurderer vi hvordan regelverket og forvaltningen av ordningen har fungert.
- I kapittel 5 oppsummerer vi hovedfunnene fra det første året med prøveordningen og gir vår anbefaling.

---

³ Landbruksdirektoratet (2025). Rapport 21/2026. [Utprøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge.](#)

2 Kort om prøveordningen

2.1 Prøveordningens formål

Formålet med prøveordningen er å forhindre gjengroing av areal og bidra til drift av krevende areal, jf. forskrift om prøveordning om teigbasert tilskudd mv. § 1 og rapport 21/2025. Et mål om å forhindre gjengroing av areal kan oppnås både ved å ta i bruk arealer som ikke drives, og ved å stimulere til fortsatt drift av arealer som er i bruk (gjennom å forhindre at disse går ut av drift og dermed gror igjen). Arealer som er krevende å drive vil ha størst risiko for å gå ut av drift og gro igjen. En ordning som bidrar til drift av krevende areal vil dermed også bidra til å hindre gjengroing.

Prøveordningen består derfor av to tilskuddsordninger:

- tilskudd for drift av små teiger
- tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt tilskudd for foregående år.

2.2 Prøveordningens forutsetninger og rammer

I henhold til Prop. 105 S (2023–2024) skulle prøveprosjektet gjennomføres i 2025, med en ramme på 5 mill. kroner. Tilskuddene måtte derfor utformes, søkes om, saksbehandles og utbetales i 2025. Fagsystemet skulle tas i bruk senest 1. oktober 2025, og utviklingen hadde en ramme på 1 mill. kroner, jf. rapport 21/2025 kap. 2.⁴ Både tidsrammen og midlene som ble stilt til rådighet var knappe, og det var begrenset hvilke kartopplysninger det var realistisk å bruke i tilskuddsutmålingen. Disse forutsetningene påvirket de fleste delene av prosjektet. For eksempel var det nødvendig å holde søknads- og saksbehandlerløsningen enkel, uten en kartbasert løsning. Videre måtte saksbehandlingen gjøres så lite ressurskrevende som mulig, med minst mulig innslag av skjønn. Den korte tidsrammen har muligens også påvirket effekten av ordningen i 2025, i og med at det har vært kort tid fra ordningen ble gjort kjent til søkeren måtte ta beslutninger for driften i vekstsesongen 2025. Det kan være at noen har tatt beslutninger for vekstsesongen før de visste om tilskuddene.

2.3 Areal det kan gis tilskudd for

Jordbruksareal det kan gis tilskudd for etter prøveordningen må være minst 1 dekar med fulldyrka og/eller overflatedyrka jord. For å være berettiget tilskudd, må arealet være drevet aktivt i søknadsåret (dvs. blitt høstet eller beitet), og det må være søkt areal- og kulturlandskapstilskudd (produksjonstilskudd) for det samme arealet. Arealet måtte videre være registrert i kartlaget «Små teiger» eller «Arealer som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024» fra NIBIO.

2.3.1 Tilskudd for drift av små teiger

I tillegg til kravene beskrevet i kap. 2.3, måtte arealet ligge på en teig som er 10 dekar eller mindre for å være berettiget tilskudd for drift av små teiger. Satsen differensieres etter teigens størrelse, som vist i tabellen under:

Tabell 1 Tilskuddssats for ulike teigstørrelser

Teigstørrelse, daa	Sats, kr/daa
1-3	300
4-6	200
7-8	100
9-10	50

⁴ Landbruksdirektoratet (2025). Rapport 21/2025. [Utprøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge.](#)

Tilskuddet kan gis for arealer som ligger i følgende kommuner:

- Fauske
- Sørfold
- Lavangen
- Senja
- Karlsøy
- Karasjok

2.3.2 Tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt tilskudd for foregående år

I tillegg til kravene beskrevet i kap. 2.3, måtte arealet ligge på en landbrukseiendom som det i sin helhet ikke ble søkt areal- og kulturlandskapstilskudd for året før. Tilskuddet gis med en sats på 300 kr per dekar, for arealer som ligger i følgende kommuner:

- Saltdal
- Gratangen
- Dyrøy
- Rødøy
- Porsanger
- Andøy

3 Resultater fra og vurderinger av prøveordningen

3.1 Tilskudd for drift av små teiger

3.1.1 Antall søkere og antall dekar fordelt på kommuner

59 foretak søkte om tilskudd for drift av små teiger i 2025. Foretakene oppga å ha drevet 943 teiger⁵ med til sammen 4441 dekar fulldyrka/overflatedyrka jord. Søkeren som hadde flest teiger, søkte om tilskudd for 86 teiger på 10 dekar eller mindre. To foretak søkte tilskudd for én teig hver.

Tabellen under viser hvordan søkerne og arealene fordelte seg på de ulike kommunene i prøveordningen. Det fremgår av tabellen at det er stor variasjon mellom kommunene, både med tanke på antall søkere og antall dekar omsøkt. Flest søkere var det i Fauske og Senja, hhv. 19 og 16 stk. Det var også i disse kommunene at totalt antall dekar var høyest. De to største kommunene skiller seg markant fra de fire andre, som har mellom 5 og 8 søkere i hver kommune, og en noe lavere gjennomsnittlig teigstørrelse enn Fauske og Senja.

Tabell 2 Antall søkere og arealinformasjon fordelt på kommuner

Kommune	Antall søkere	Antall teiger	Antall dekar	Gj.snittlig teigstørrelse	Gj.snittlig antall teiger per søker
Fauske	19	225	1 173	5,2	12
Karasjok	5	35	191	5,5	7
Karlsøy	5	32	140	4,4	8
Lavangen	8	224	993	4,4	28
Senja	16	306	1 442	4,7	20
Sørfold	6	121	502	4,1	20

Om man ser hen til antall foretak som søker produksjonstilskudd i samme kommune (se tabell 3), ser man imidlertid at Fauske og Senja også er kommunene med flest produksjonstilskuddssøkere. I samme tabell fremgår det at de to kommunene ikke skiller seg ut med tanke på andelen av søkere om produksjonstilskudd som også søkte om teigbasert tilskudd. I Fauske var det 43 prosent av produksjonstilskuddssøkerne som også søkte om tilskudd for drift av små teiger, mens den tilsvarende andelen for Senja var 30 prosent. Høyest andel produksjonstilskuddssøkere som søkte teigbasert var det Lavangen som hadde (67 prosent). Kommunen hadde også flest antall teiger per søker i gjennomsnitt.

Karasjok hadde færrest søkere (sammen med Karlsøy), og skilte seg også ut med den laveste andelen av produksjonstilskuddssøkere som søkte om tilskudd for drift av små teiger (23, 8 prosent). Kommunen hadde færrest teiger per søker i gjennomsnitt, men den største gjennomsnittlige teigstørrelsen.

⁵ 23 av teigene det ble søkt tilskudd for, var ikke definert som en «størrelsesteig» i henhold til kartlaget, og ga derfor ikke grunnlag for tilskudd.

Tabell 3 Antall og andel søkere: produksjonstilskudd og teigbasert tilskudd

Kommune	Antall søkere produksjonstilskudd	Antall søkere teigbasert	Andel av PT-søkere som søkte om teigbasert	Areal dyrka, ikke disponert, søknadsåret 2024
Fauske	44	19	43,2 %	25 %
Karasjok	21	5	23,8 %	27 %
Karlsøy	16	5	31,3 %	43 %
Lavangen	12	8	66,7 %	30 %
Senja	53	16	30,2 %	36 %
Sørfold	13	6	46,2 %	61 %

¹ Areal som er klassifisert som fulldyrka eller overflatedyrka, men som ikke er disponert og omsøkt i produksjonstilskuddsordningen.

3.1.2 Antall teiger og antall dekar fordelt på teigstørrelse

I de seks kommunene som var plukket ut til å være med i prøveordningen, var det 5 521 teiger som oppfylte ordningens definisjon av størrelsesteig basert på NIBIOs kartlag.⁶ Til sammen var det 23 743 dekar fulldyrka eller overflatedyrka jord på teigene. Det ble søkt om tilskudd for 943 teiger, og 4 441 dekar, det tilsvarer ca. 17 prosent av alle størrelsesteiger og 19 prosent av totalt areal på størrelsesteigene.

Av de 943 omsøkte teigene, var det 23 teiger på til sammen 110 dekar som ikke var berettiget tilskudd fordi de ikke var definert som størrelsesteig i kartlaget «Små teiger» i Kilden.

Tabellen under viser at søkerne har ført opp flest teiger på 2-4 dekar, mens den største andelen av alt areal på størrelsesteigene er for teiger på 5, 6, 7 og 10 dekar. De minste teigene (1-2 dekar) har også den laveste andelen omsøkt areal.

Tabell 4 Søkere og arealer omsøkt i ordningen og definert som størrelsesteig i kartlaget i Kilden

Teigstørrelse	Antall teiger omsøkt	Antall dekar omsøkt teigbasert	Antall størrelsesteiger, jf. kartlag	Antall dekar på størrelsesteigene, jf. kartlag	Andel dekar omsøkt
1	56	56	592	592	9,5
2	147	297	1 193	2 386	12,4
3	139	411	795	2 385	17,2
4	143	571	784	3 136	18,2
5	100	504	499	2 495	20,2
6	115	664	483	2 898	22,9
7	66	476	327	2 289	20,8
8	51	396	338	2 704	14,6
9	45	405	242	2 178	18,6
10	58	551	268	2 680	20,6

⁶ En størrelsesteig er i denne ordningen definert som sammenhengende arealer av fulldyrka og overflatedyrka jord som tilhører og er avgrenset av en landbrukseieendom.

3.1.3 Tilskuddsutbetaling

Det ble utbetalt totalt 685 000 kroner i tilskudd for drift av små teiger i 2025. 58 søknader ble innvilget, og 1 søknad ble avslått. I gjennomsnitt ble det utbetalt 11 800 kr per foretak i tilskudd for drift av små teiger. Foretaket med lavest tilskuddsutbetaling fikk 450 kr, og foretaket med høyest tilskuddsutbetaling fikk 60 150 kr. Tilskuddet i prøveordningen ble gitt i tillegg til det ordinære areal- og kulturlandskapstilskuddet.

Tabellen under viser en oversikt over utbetaling og antall søkere per kommune og totalt.

Tabell 5 Oversikt over utbetaling av tilskudd for drift av små teiger fordelt på kommune

Kommune	Antall søkere	Samlet utbetaling, kr	Gjennomsnittlig utbetaling, kr
Fauske	19	160 450	8 445
Karasjok	4	26 850	5 370
Karlsøy	5	25 800	5 160
Lavangen	8	161 100	20 138
Senja	16	226 650	14 166
Sørfold	6	84 150	14 025
Totalt	58	685 000	11 800

3.1.4 Hvor mange av teigene som ble drevet i 2025 ble det søkt teigbasert tilskudd for?

Landbruksdirektoratet har prøvd å undersøke om foretak som kan få tilskudd for drift av små teiger har søkt tilskuddet. Vi har derfor satt opp en liste over alle landbrukseiendommer i de utvalgte kommunene som har minst én størrelsesteig, og funnet de eiendommene hvor det er søkt produksjonstilskudd for alt areal. På denne måten vet vi at foretaket mener at alt areal på eiendommen, inkludert størrelsesteigen, er drevet aktivt i 2025. Med dette som utgangspunkt, så vi at det ble søkt om tilskudd for drift av en eller flere små teiger på 192 av 445 landbrukseiendommer der det lå små teiger. Det vil si at i 57 prosent av tilfellene, søkte ikke foretaket om tilskudd for små teiger selv om det søkte om produksjonstilskudd for arealet på teigen. Dette kan ha ulike årsaker, som for eksempel at informasjon om prøveordningen ikke har nådd fram til søkeren, at søker har glemt å levere søknad om tilskudd for drift av små teiger m.m. I kapittel 4.3.5.3 presenteres saksbehandlernes vurdering av om potensielle søkere var kjent med muligheten for å søke tilskudd etter prøveordningen.

Som det fremgår av tabellen under, er det stor variasjon mellom kommunene. I Karlsøy kommune er det bare søkt tilskudd for drift av små teiger i 10 prosent av tilfellene der foretaket har drevet en teig på 10 dekar eller mindre. I Lavangen, derimot, har 73 prosent av søkere som drev en liten teig søkt om tilskudd for drift av små teiger.

Tabell 6 Andel av de som har drevet små teiger som har søkt tilskudd for drift av små teiger

Kommune	Antall eiendommer med minst én størrelsesteig hvor alt areal er omsøkt	Antall av eiendommene det er søkt teigbasert tilskudd for	Prosentandel som har søkt teigbasert tilskudd
Fauske	81	37	45,7
Karlsøy	48	5	10,4
Karasjok	21	8	38,1
Lavangen	69	50	72,5
Senja	178	63	35,4
Sørfold	48	29	60,4

3.2 Tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt om tilskudd for i 2024

13 foretak søkte om tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt om tilskudd for i 2024. Foretakene oppga å ha drevet 28 landbrukseiendommer⁷ (som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024) med en samlet størrelse på 443 dekar.

I gjennomsnitt oppga søkerne at de drev arealer på 2,2 landbrukseiendommer som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024. Søkeren med flest landbrukseiendommer oppga 6 landbrukseiendommer i søknaden, mens noen søkere oppga kun 1 landbrukseiendom i søknaden.

Det gjennomsnittlige antall dekar per søker var 34,1 dekar. Det høyest omsøkte antall dekar per søker var 111 dekar, mens det minste omsøkte antall dekar per søker var 5 dekar.

Det største arealet det ble søkt tilskudd for på én eiendom var 73 dekar, mens det minste arealet omsøkt på en landbrukseiendom var på 2 dekar.

3.2.1 Antall søkere og antall dekar fordelt på kommuner

Tabell 7 viser hvordan søkerne og arealene fordelte seg på de ulike kommunene i prøveordningen. Det fremgår av tabellen at det er noe variasjon mellom kommunene, både med tanke på antall søkere, antall dekar omsøkt og gjennomsnittlig arealstørrelse per søker. I to av kommunene ble det ikke søkt tilskudd.

Tabell 7 Antall søkere og arealinformasjon fordelt på kommuner

	Antall søknader	Antall eiendommer omsøkt	Antall dekar omsøkt	Snitt eiendommer/ søker	Snitt dekar/ søker
Andøy	3	9	136	3	45,3
Dyrøy	4	4	38	1	9,5
Gratangen	0	0	0	-	
Porsanger	4	8	124	2	31
Rødøy	2	7	145	3,5	72,5
Saltdal	0	0	0	-	

Tabell 8 viser hvor stor andel av produksjonstilskuddssøkerne i 2025 som også søkte om tilskudd gjennom prøveordningen for drift av arealer det ikke ble søkt om tilskudd for i 2024. Man ser at det er stor variasjon mellom kommunene. Høyest andel finner man i Dyrøy, med 21 prosent, mens ingen søkte i Gratangen og Saltdal. Tabellen viser også andelen dyrka areal som ikke var i drift i 2024 fordelt på den enkelte kommune.

⁷ 4 av de 28 omsøkte landbrukseiendommene var ikke definert som tilskuddsberettiget landbrukseiendom.

Tabell 8 Antall og andel søkere i 2025: produksjonstilskudd og teigbasert tilskudd, samt andelen dyrka areal som ikke var disponert i 2024.

	Antall søknader produksjons-tilskudd	Antall søknader teigbasert	Andel av PT-søkere som søkte om teigbasert	Areal dyrka, ikke disponert (søknadsåret 2024)
Andøy	42	3	7 %	23 %
Dyrøy	19	4	21 %	30 %
Gratangen	10	0	0 %	32 %
Porsanger	31	4	13 %	33 %
Rødøy	39	2	5 %	20 %
Saltdal	38	0	0 %	22 %

3.2.2 Tilskuddsutbetaling

Det ble utbetalt totalt 126 600 kroner i tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt om tilskudd for i 2024. 11 søknader ble innvilget og 2 søknader ble avslått. I gjennomsnitt ble det utbetalt 11 500 kr i tilskudd per foretak. Foretaket med lavest tilskuddsutbetaling fikk 1 800 kr og foretaket med høyest tilskuddsutbetaling fikk 33 300 kr. Tilskuddet ble gitt i tillegg til det ordinære areal- og kulturlandskapstilskuddet.

Tabellen under viser en oversikt over utbetaling og antall søkere per kommune og totalt.

Tabell 9 Oversikt over utbetaling av tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 fordelt på kommune

Kommune	Antall søkere	Samlet utbetaling, kr	Gjennomsnittlig utbetaling, kr
Andøy	2	36 300	12 800
Dyrøy	3	9 900	7 800
Porsanger	4	36 900	9 225
Rødøy	2	43 800	8 400
Totalt	11	126 600	11 500

3.2.3 Hvor mange av de tilskuddsberettigede landbrukseiendommene ble drevet i 2025 og søkt tilskudd for gjennom prøveordningen?

Landbruksdirektoratet har prøvd å undersøke om foretak som kunne fått tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt om tilskudd for i 2024, har søkt om tilskuddet over prøveordningen. Vi har derfor tatt utgangspunkt i landbrukseiendommer i de utvalgte kommunene som kunne gitt grunnlag for tilskuddet, og funnet hvilke av disse eiendommene det er søkt produksjonstilskudd for i 2025. På denne måten vet vi at foretaket mener at arealer på landbrukseiendommen er drevet aktivt i 2025. Resultatet av dette er presentert i tabell 10.

Det ble søkt om produksjonstilskudd for 45 landbrukseiendommer som ga grunnlag for tilskudd over prøveordningen. For 24 av disse landbrukseiendommene ble det faktisk søkt tilskudd over prøveordningen, altså 53 prosent av landbrukseiendommene som ble drevet aktivt i 2025. Ser man på hvor stor del av arealene som ble omsøkt, ser man at 67 prosent av det tilskuddsberettigede arealet som ble drevet aktivt, også ble omsøkt over prøveordningen.

Det vil si at 47 prosent av landbrukseiendommene, og 33 prosent av arealet, ikke ble søkt tilskudd for over prøveordningen, selv om det ble søkt produksjonstilskudd for det samme arealet og det derfor trolig er drevet aktivt. Som allerede omtalt i kap. 3.1.4, kan det være ulike årsaker til dette, som for eksempel at informasjon om prøveordningen ikke har nådd fram til søkeren, at søker har glemt å levere søknad om teigbasert tilskudd m.m.

Tabell 10 Andelen tilskuddsberettigede landbrukseiendommer og areal som ble drevet i 2025 og som det er søkt tilskudd for over prøveordningen

	Antall / %
Antall tilskuddsberettigede landbrukseiendommer som ble søkt om i PT	45
-->Herav antall landbrukseiendommer som ble søkt om i prøveordningen	24
Andel av landbrukseiendommene som ble omsøkt i PT og også omsøkt i prøveordningen.	53 %
Totalt antall dekar omsøkt på tilskuddsberettigede landbrukseiendommer som ble søkt om i PT	728
-->Herav antall dekar på landbrukseiendommer som ble søkt om i prøveordningen	490
Andel av arealet (dekar) på landbrukseiendommene som ble omsøkt i PT og også omsøkt i prøveordningen.	67 %

Som det fremgår av tabell 11, er det stor variasjon mellom kommunene. I Gratangen og Saltdal er det ikke søkt om tilskudd over prøveordningen, men i disse kommunene var det bare henholdsvis 1 og 2 landbrukseiendommer i drift som kunne vært omsøkt. I Andøy er det høyest andel av det tilskuddsberettigede arealet i drift som har blitt omsøkt i prøveordningen, 81 prosent.

Tabell 11 tilskuddsberettigede landbrukseiendommer og areal som ble drevet i 2025 og som det er søkt tilskudd for over prøveordningen, kommunevis oversikt

	Antall tilskuddsberettigede landbrukseiendommer som ble søkt om i PT	Herav antall landbrukseiendommer som ble søkt om i prøveordningen	Andel	Totalt antall dekar omsøkt på tilskuddsberettigede landbrukseiendommer som ble søkt om i PT	Herav antall dekar på landbrukseiendommer som ble søkt om i prøveordningen	Andel
Andøy	12	7	58 %	156	126	81 %
Dyrøy	7	3	43 %	61	33	54 %
Gratangen	1	0	0 %	4	0	0 %
Porsanger	11	7	64 %	215	153	71 %
Rødøy	12	7	58 %	266	178	67 %
Saltdal	2	0	0 %	26	0	0 %

3.3 Utvikling i drevet areal blant prøveordningens mottakere

Landbruksdirektoratet har sett på hvordan totalarealet har endret seg fra 2024 til 2025 for de foretakene som fikk innvilget teigbasert tilskudd i 2025, og om de drev mer areal det året de mottok teigbasert tilskudd enn tidligere. Antall dekar fulldyrket og overflatedyrket areal foretak som mottok teigbasert tilskudd drev i 2024 og 2025, jf. søknad om produksjonstilskudd. Foreløpige tall for 2025. Tabell 12 viser

antall dekar fulldyrket og overflatedyrket areal⁸ foretakene drev i 2024 og 2025, samt hvilken endring i antall dekar og prosent dette utgjør.

Foretakene som fikk tilskudd for drift av små teiger økte til sammen arealet sitt med 149 dekar i 2025 sammenliknet med 2024 (i gjennomsnitt 2,5 dekar ekstra per foretak). Dette utgjør en økning på 0,8 prosent.

Foretakene som mottok tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 økte arealet med 407 dekar (i gjennomsnitt 45 dekar per foretak) i 2025. Det er 9,7 prosent mer enn de drev i 2024.

Tabell 12 Antall dekar fulldyrket og overflatedyrket areal foretak som mottok teigbasert tilskudd drev i 2024 og 2025, jf. søknad om produksjonstilskudd. Foreløpige tall for 2025.

Tilskudd	Antall tilskuddsmottakere	Antall dekar fulldyrket/ overflatedyrket areal i 2024	Antall dekar fulldyrket/ overflatedyrket areal i 2025	Antall dekar endring fra 2024 til 2025	Prosentvis endring
Tilskudd for drift av små teiger	58	18 167	18 316	149	0,8
Tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024	11 ¹	4 183	4 590	407	9,7

¹ To søkere som søkte tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 ble ikke inkludert i tallene fordi de ikke søkte produksjonstilskudd i 2024. Til sammen drev de to foretakene 158 dekar i 2025.

Tabell 13 viser variasjonen blant foretakene som fikk teigbasert tilskudd, nærmere bestemt hvor mange som dyrket mer, mindre eller like stort areal i 2025 sammenliknet med 2024. For tilskudd for drift av små teiger, var det et knapt flertall av søkere (24 stk.) som ikke hadde noen endring i totalt areal. Samtidig var det mange (22 stk.) som drev mer areal i 2025 enn i 2024. Det var også en del (12 stk.) som drev mindre areal enn året før. For tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024, er det klart flest (10 av 11) som drev mer areal i 2025 enn i 2024. Den siste søkeren drev mindre areal enn året før.

Tabell 13 Antall søkere som dyrket mer, mindre eller like stort areal i 2025 sammenliknet med 2024

Tilskudd	Antall søkere som drev mer areal	Antall søkere som drev mindre areal	Antall søkere uten endring i totalt areal
Tilskudd for drift av små teiger	22	12	24
Tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024	10	1	0

At de aller fleste foretak som søkte tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 drev mer areal i 2025 enn året før, kan tyde på at foretakene har drevet arealene på eiendommene det ikke ble søkt tilskudd for i fjor *i tillegg til* arealet foretaket drev tidligere. Det kan indikere at arealene det ble gitt tilskudd for gjennom dette tilskuddet ikke erstattet annet areal (som dermed ikke ville vært drevet).

For å få en indikasjon på om økningen i arealet foretakene drev kan ha sammenheng med prøveordningene, har vi i tabell Tabell 14 sammenliknet antall dekar drevet i 2023 med 2024 (i disse årene var det ingen prøveordning). Tallene viser at foretakene som deltok i prøveordningen totalt sett også økte arealet sitt fra 2023 til 2024. Økningen, både i antall dekar og i prosent, var større fra 2023 til 2024 (da det ikke var en prøveordning) enn fra 2024 til 2025 (da prøveordningen ble etablert i 2025).

⁸ Inkluderer ikke arealer ute av drift (kode 292), men arealer i drift som ikke er berettiget produksjonstilskudd er telt med.

Til tross for at foretakene økte arealet de drev sammenliknet med året før i 2025, da prøveordningen ble innført, kan man ikke konkludere med at denne økningen skyldes prøveordningen. At foretakene økte arealet sitt også fra 2023 til 2024, uten at det ble gitt ekstra tilskudd gjennom prøveordning om teigbasert tilskudd mv, svekker antakelsen om at prøveordningen kan tilskrives en betydelig del av økningen. Samtidig kan vi ikke vite om, og i så fall hvor mye, foretakene ville ha økt arealet sitt fra 2024 til 2025 uten prøveordningen. Det er også usikkert om foretakene velger å fortsette å drive alt arealet i 2026.

Tabell 14 Antall dekar fulldyrket og overflatedyrket areal foretak som mottok teigbasert tilskudd drev i 2023 og 2024, jf. søknad om produksjonstilskudd.

Tilskudd	Antall av tilskudds-mottakerne som søkte i 2023	Antall dekar fulldyrket/overflatedyrket areal i 2023	Antall dekar fulldyrket/overflatedyrket areal i 2024	Antall dekar endring fra 2023 til 2024	Prosent-vis endring
Tilskudd for drift av små teiger	56	17 121	17 814	693	4,05
Tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024	8	3 909	4 388	479	12,25

¹ To foretak som i 2025 søkte tilskudd for drift av små teiger og ett foretak som søkte tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 ble tatt ut av utvalget fordi de ikke søkte produksjonstilskudd i 2023.

Det er vanskelig å trekke noen konklusjoner ut fra tallene, i og med at de bygger på få datapunkter (relativt få søkere og kun ett år) og fordi vi ikke vet noe om årsakssammenhengene, dvs. om tilskuddet var avgjørende for at foretakene valgte å drive større areal i 2025 enn de ellers ville gjort. Det er heller ikke slik at økt areal er den eneste måten å forhindre gjengroing på. Et viktig ledd i å forhindre gjengroing er å sørge for fortsatt drift av arealene som allerede er i bruk.

I dette delkapitlet har vi sett kun på de som mottok tilskudd etter ordningen, men det vil også være relevant å se på utviklingen i kommunene som helhet.

3.4 Utvikling i arealbruk i prøveordningens kommuner og øvrige kommuner

Tabell 15 viser antall søkere med areal og antall dekar omsøkt areal i søknad om produksjonstilskudd i 2025 og 2024, samt antall søkere og omsøkt areal for teigbasert tilskudd, i prøveordningens kommuner og øvrige kommuner.

Tabell 15 Antall søkere med areal og antall dekar omsøkt areal søknad om produksjonstilskudd i 2025 og 2024, samt antall søkere og omsøkt areal for teigbasert tilskudd (i 2025). Foreløpige tall for 2025.

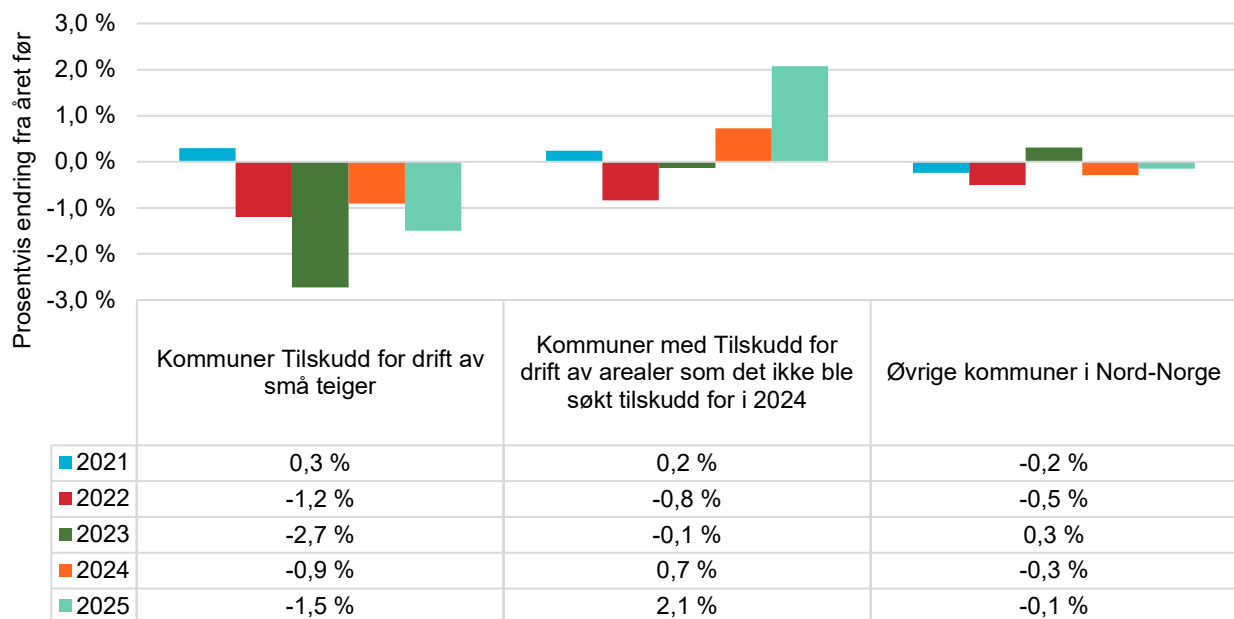
	Antall PT-søkere med areal				Omsøkt areal i drift i PT, dekar				Teigbasert	
	2025	2024	Endring	Endring prosent	2025	2024	Endring	Endring prosent	Søkere	Areal, dekar
Karasjok	21	23	-2	-8,7 %	6 639	6 561	78	1,2 %	5	191
Fauske	43	42	1	2,4 %	13 374	13 357	17	0,1 %	19	1 173
Sørfold	13	14	-1	-7,1 %	2 464	2 490	-26	-1,0 %	6	502
Karlsøy	16	15	1	6,7 %	3 647	3 657	-10	-0,3 %	5	140
Lavangen	12	12	0	0,0 %	2 970	3 093	-123	-4,0 %	8	993
Senja	53	54	-1	-1,9 %	17 313	17 955	-642	-3,6 %	16	1 442
Sum «Små teiger»-kommuner	158	160	-2	-1,3 %	46 407	47 113	-706	-1,5 %	59	4 441
Porsanger	30	30	0	0,0 %	8 907	8 651	256	3,0 %	4	124
Andøy	39	38	1	2,6 %	14 747	14 853	-106	-0,7 %	3	136
Rødøy	38	38	0	0,0 %	7 948	7 386	562	7,6 %	2	145
Saltdal	37	38	-1	-2,6 %	10 761	10 781	-20	-0,2 %	0	0
Dyrøy	19	17	2	11,8 %	5 412	4 989	423	8,5 %	4	38
Gratangen	10	10	0	0,0 %	2 767	2 854	-87	-3,0 %	0	0
Sum «Ikke i drift 2024»-kommuner	173	171	2	1,2 %	50 542	49 514	1 028	2,1 %	13	443
Øvrige kommuner i Nord-Norge	2 334	2 354	-20	-0,8 %	778 743	779 900	-1 157	-0,1 %		

Tabellen viser blant annet at i sum for kommunene med tilskudd for drift av små teiger, er omsøkt jordbruksareal i drift 706 dekar lavere i 2025 enn i 2024, en reduksjon på 1,5 prosent. Blant de 6 kommunene med ordningen, har jordbruksareal i drift gått opp i 2 kommuner, mens det har gått ned i 4 kommuner.

I kommunene med tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024, er omsøkt areal i drift i alt 1 028 dekar høyere i 2025 enn i 2024, en økning på 2,1 prosent. Jordbruksareal i drift har gått opp i 3 av kommunene, mens det har gått ned i de 3 andre.

For øvrige kommuner i Nord-Norge som ikke er med i prøveordningen, er omsøkt jordbruksareal i drift 1 157 dekar lavere i 2025 enn i 2024, en reduksjon på 0,1 prosent.

Figur 1 viser prosentvis endring i jordbruksareal i drift fra foregående år, i kommunene med prøveordningene og i øvrige kommuner i Nord-Norge, for årene 2021 til 2025.

Figur 1 Prosentvis endring i jordbruksareal i drift fra foregående år, i kommunene med prøveordningene og i øvrige kommuner i Nord-Norge

Figur 1 viser at i kommunene med tilskudd for drift av små teiger, var det større prosentvis nedgang i jordbruksareal i drift fra 2024 til 2025, enn nedgangen fra 2023 til 2024. Nedgangen fra 2024 til 2025 var imidlertid mindre enn fra 2022 til 2023.

For kommunene med tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024, var det en større økning i jordbruksareal i drift fra 2024 til 2025, enn økningen fra 2023 til 2024.

Figuren illustrerer imidlertid at utviklingen i arealbruk fra et år til et annet kan variere en god del fra år til år når en sammenligner grupper av kommuner. Når endringen i arealbruk fra 2024 til 2025 for kommunene som er med i prøveordningen ikke i større grad avviker fra utviklingen i tidligere år og fra utviklingen i øvrige kommuner i Nord-Norge, er det etter vårt skjønn ikke mulig å konkludere i hvilken retning og grad tilskuddene har påvirket arealbruken.

3.5 Nyttan av arealet som er blitt tatt i bruk

I jordbruksoppgjøret 2024 ble avtalepartene enige om at formålet med et teigbasert tilskudd er å forhindre gjengroing og bidra til drift av krevende areal, i tråd med Stortingets ønske. Den overordnede målsettingen med ordningen er imidlertid ikke beskrevet. Det kan påvirke hvordan man vurderer tilskuddenes effekt på målet.

De to tilskuddene i prøveordningen gjenspeiler to ulike måter å hindre at arealer gror igjen på:

- forhindre at arealer med driftsvansker går ut av drift
- ta i bruk arealer som har vært ute av drift

Tilskudd for drift av små teiger skal kompensere for driftsvansken ved arealet og dermed redusere sannsynligheten for at arealet går ut av drift. Det vil også kunne bidra til at areal som har vært ute av drift, blir tatt i bruk igjen. Tilskudd for arealer som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024, skal på sin side stimulere til å ta opp igjen driften av arealer som ellers (fortsett) ville vært ute av drift, og slik forhindre at de gror igjen. Tilskuddene er altså rettet mot ulike arealer og ulike målgrupper.

Det er vanskelig å påvise resultater fra et tilskudd for drift av små teiger etter ett eller to år, da tiltaket også er et preventivt tiltak som skal forhindre at arealer med relative driftsvansker over en periode på flere år går ut av drift. Tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt tilskudd for i fjor vil på sin side kunne vise tydeligere resultater fra ett år til et annet, spesielt når tilskuddet er nytt og det er flere potensielle arealer som kan tas i bruk igjen. Det vil trolig også være enklere å si at tilskudd for drift av

arealer som det ikke ble søkt tilskudd for i fjor har gått til arealer som stod i umiddelbar fare for gjengroing, og ikke til arealer som muligens ville blitt drevet (på ubestemt tid) også uten tilskuddet. På sikt vil det trolig bli færre arealer som kan tas i bruk igjen, og man kan få tilpasninger som innebærer at foretak bytter på å drive ulike arealer fra år til år, slik at det hvert år er arealer det ikke ble søkt tilskudd for i fjor, og som man dermed kan motta tilskuddet for. En slik tilpasning kan være akseptabel, og ønskelig, dersom det overordnede målet for et tilskudd for å forhindre gjengroing av areal er et ønske om å bevare kulturlandskap eller sikre større grad av beredskap. Arealer som drives eksempelvis annethvert eller hvert tredje år vil være enklere å ta i bruk igjen ved behov enn arealer som ikke har vært drevet på flere år. For prøveordningens del, tok Landbruksdirektoratet et valg om at tilskuddet skulle gis til foretak som driver arealene aktivt, på samme måte som areal- og kulturlandskapstilskuddet og regionalt miljøtilskudd. Dersom målet om å hindre gjengroing er uavhengig av om det foregår aktiv jordbruksdrift på arealet, kunne man sett for seg at også privatpersoner eller andre kunne beitepusse arealet og bidra til måloppnåelse, selv om arealet ikke brukes til mat/fôr. Hvis det er tilfelle, blir måloppnåelse i større grad et spørsmål om å hindre total gjengroing enn om aktiv drift av jordbruksarealer. Beitepussing er imidlertid ikke tilstrekkelig til å oppfylle driveplikten, da dette over tid vil forringe arealets produksjonsegenskaper.

Prøveordningen er i dag innrettet med tanke på at arealet som drives skal inngå i en jordbruksvirksomhet. Det er foretak som kan søke om tilskuddene og mottakerne av tilskuddet må drive arealene aktivt. Dermed er det et spørsmål om det er behov for produksjon på arealene det gis tilskudd for etter prøveordningen. Det foreligger ikke detaljerte data om hva slags planteproduksjon som er aktuell på det arealet som i dag ikke er i drift og om behovet for produksjonsomfanget som dette arealet representerer. Det er likevel mulig å gjøre noen overordnede antagelser rundt disse arealene. Nordland, Troms og Finnmark er i hovedsak grasfylker. Det kan trolig antas at en stor andel av arealet som er ute av drift, og som har gått ut av drift, er arealer som egner seg best til grasproduksjon, og at det er arealer som av ulike grunner er mer tungdrevne enn arealene som er i drift i dag.

Videre kan man anta at det grasarealet som i dag er i drift først og fremst er et uttrykk for hvor store arealer man har bruk for, gitt dagens produksjonsomfang i det grovfôrbaserte husdyrholdet. Dermed er arealet som ikke er i drift, arealer som bøndene i liten grad har behov for i dagens situasjon (dvs. med dagens tilskuddssatser, kraftfôrkostnader, øvrige produksjonskostnader m.m.).

I rapport 11/2024 står det:

«At vi i dag har færre grovfôrdyr enn det var for noen tiår siden, gjør at det er grunn til å anta at det, med bakgrunn i dagens situasjon, er begrensede muligheter til å utnytte jordbruksarealet som i dag ikke er i bruk.⁹ Men selv om dyretallet har blitt redusert, produseres det mer per dyr, og det har også medført økt fôrbehov per dyr. I tillegg vil det trolig knytte seg større kostnader til å drive disse arealene sammenlignet med arealene som er i drift i dag. Mens det i saueproduksjon og ammekuproduksjon er en svært høy norskandel i fôret, kan det tenkes at tiltak for å øke norskandelen i melkeproduksjonen resulterer i økt grovfôrbruk, og dermed også gir økt arealbehov.»

Hvordan man vurderer effekten av tilskuddene, vil derfor også være knyttet til hvordan man vurderer det overordnede formålet om å hindre gjengroing. Tilskudd for drift av små teiger stimulerer også til fortsatt drift av arealer som allerede er i bruk, og som man derfor kan anta at det er behov for. Tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i fjor kan muligens bidra til å øke andelen areal som holdes i hevd (og dermed ikke gror igjen) og slik bidra til økt beredskap. Tilskudd til drift av små teiger kan også ha samme virkning, da det kan være at tilskuddet bidrar til at det for enkelte blir lønnsomt å ta i bruk igjen noen små teiger som har vært ute av drift. Det er imidlertid ikke mulig å konkludere med om tilskuddene faktisk har bidratt til å øke arealet som drives, jf. kap. 3.3 og 3.4.

---

⁹ Landbruksdirektoratet (2024). Rapport 11/2024. [Bruk av digitale kart i forvaltningen av arealbaserte tilskuddsordninger](#).

3.6 Hva faller utenfor tilskuddene?

Ikke all fulldyrka/overflatedyrka jord omfattes av tilskuddene i prøveordningen. Som beskrevet i rapport 21/2025¹⁰, gjelder dette

- fulldyrka/overflatedyrka jord som ikke er registrert på en landbrukseiendom i Landbruksregisteret
- areal som ikke har blitt drevet, men som ligger på en landbrukseiendom som ble ført opp i søknad om produksjonstilskudd i 2024.
  - Dette skyldes at det i praksis kun er mulig å verifisere at det ikke ble søkt tilskudd for arealet hvis det ikke er søkt om tilskudd for noe areal på eiendommen. I søknad om produksjonstilskudd er det ingen stedfesting av hvilke vekster som dyrkes (eller ikke dyrkes) hvor på den enkelte eiendom, og det er derfor ikke mulig å vite hvilke deler av arealet som ikke ble drevet. Uten stedfesting av denne informasjonen vil det ikke være mulig å vise i Gårdskart/Kilden nøyaktig hvilke arealer som kunne gitt grunnlag for tilskudd etter ordningen. Selv om man hadde krevd at det totalt ble drevet mer areal på en eiendom enn foregående år, ville det være vanskelig å fastslå hvem som hadde drevet arealet som ikke ble drevet foregående år dersom mer enn én søker disponerer areal på eiendommen.

Det kan altså være areal som i dag ikke blir drevet, men som prøveordningen ikke vil bidra til å få i drift.

Videre er kartlagene som ligger til grunn for prøveordningen basert på en versjon av AR5 og landbrukseiendommer fra januar 2025. Dette ble valgt for å muliggjøre publisering av kartlagene så tidlig som mulig innenfor prøveordningens rammer. Det har vært ønskelig at foretakene så tidlig som mulig kunne ta stilling til om de ønsker å drive arealene, gitt at det kan gis tilskudd for drift av små teiger/tilskudd for drift av arealer ikke søkt tilskudd for foregående år. Men det betyr også at arealer som i etterkant av januar 2025 har blitt klassifisert som fulldyrka/overflatedyrka jord, eller arealer som i etterkant har falt inn under definisjonen av størrelsesteig (for eksempel pga. endringer i landbrukseiendomsgrenser), likevel ikke kan gis tilskudd etter ordningen. Slike arealer vil det først være mulig å søke om tilskudd for i 2026.

3.7 Vurdering av om tilskuddene bidrar til å hindre gjengroing

Prøveordningen skal gjennom de to tilskuddene bidra til å forhindre gjengroing av areal.

Landbruksdirektoratet har ikke grunnlag for å vurdere hvorvidt tilskuddene i prøveordningen har vært mer effektive for å forhindre gjengroing enn andre relevante tiltak, slik som å øke arealtilskuddet tilsvarende. Hvorvidt man samlet sett oppnår å ha større arealer i drift enn ved en alternativ bruk av midlene, er det derfor vanskelig å si noe om. Tilskuddene i prøveordningen kan imidlertid antas å stimulere til i større grad å (fortsette å) drive visse typer arealer, dvs. små teiger og arealer som ikke ble drevet aktivt året før.

Et overraskende funn, beskrevet i kapittel 3.1.4 og 3.2.3, var at flere foretak drev små teiger eller arealer det ikke var søkt tilskudd for i 2024 uten å søke om teigbasert tilskudd. Det kan være at informasjon om prøveordningen ikke har nådd fram til potensielle søkere, men at arealene uansett drives kan tyde på at det teigbaserte tilskuddet ikke er avgjørende for at små teiger og arealer som ikke ble drevet i fjor blir drevet i år. Samtidig kan et ekstra tilskudd bidra til at flere driver arealene enn som ellers ville gjort det. Det er imidlertid vanskelig å konkludere på dette punktet.

Gjennom prøveordningen blir det gitt ekstra tilskudd for å ta i bruk arealer som bøndene i utgangspunktet har vurdert som ulønnsomme å drive. Tiltak som kompenserer for ulemper og manglende lønnsomhet vil i utgangspunktet bidra til lavere produktivitetsvekst, høyere kostnader og lavere lønnsomhet i jordbruket som helhet, enn uten et slikt tiltak. Dette vil gi økte kostnader for næringen. Økte kostnader for næringen og forvaltningen må avveies mot muligheten for finansiering (fra markedsinntekter og/eller statsbudsjettet) og ev. økt måloppnåelse. I dette tilfellet er det bevilget 5 mill. kroner til prosjektet over jordbruksavtalen. Hvorvidt det har gitt økt måloppnåelse, har ikke vært mulig å påvise i dette prøveprosjektet.

---

¹⁰ Landbruksdirektoratet (2025). Rapport 21/2025. [Utprøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge.](#)

Tilskudd for drift av arealer som ikke ble drevet i 2024

Som beskrevet i kap. 3.6, gis det ikke tilskudd for arealer som er tatt i bruk igjen etter å ha vært ute av drift dersom arealet lå på en landbrukseiendom det ble søkt tilskudd for i 2024. Tilskuddet stimulerer dermed ikke til å ta i bruk alle fulldyrka/overflatedyrka arealer som det ikke ble søkt tilskudd for foregående år.

Tilskudd for drift av arealer som ikke ble drevet i fjor er ikke et rydningstilskudd, og skal dermed ikke kompensere for alle kostnader ved å ta i bruk igjen arealer som er i ferd med å gro igjen. Det sikrer heller ikke at et større totalareal er i drift per år, fordi det er ikke gitt at søkerne har behov for mer areal. Derimot kan det stimulere til å ta i bruk andre arealer enn i fjor. På denne måten kan et tilskudd for drift av arealer som ikke ble drevet aktivt året før antas å bidra til å holde i hevd større arealer enn areal- og kulturlandskapstilskuddet over et lengre tidsrom, som ikke inneholder et incentiv om å rullere driften mellom ulike arealer fra år til år. På sikt kan en rullering av hvilket areal som drives bidra til at større deler av arealer ikke gror helt igjen, fordi det jevnlig drives aktivt. I et beredskapsperspektiv kan det dermed være enklere å ta arealene i bruk igjen ved behov.

Tilskudd for drift av små teiger

Som beskrevet i kapittel 3.5, kan det være at foretakene i liten grad har behov for de små teigene de blir stimulert til å drive. Dersom vi antar at foretakene ikke vil drive mer grovfôrareal enn de har behov for, kan man også anta at et tilskudd for drift av små teiger kan bidra til at annet areal går ut av drift i stedet. Om, og i så fall hvordan, denne effekten har slått til, kommer an på hvor realistisk satsen har gjenspeilet driftsulempen. Et viktig prinsipp for et tilskudd for drift av små teiger må være at det ikke overkompenserer for driftsulempen. Gitt at det ikke er andre forskjeller enn størrelsen mellom teiger, skal det fortsatt være mer lønnsomt å drifte teigen med minst driftsulempen. Hvordan dette slår ut, vil variere fra teig til teig, og driftsulempen ved teiger av samme størrelse vil også avhenge av teigfasong. Det er derfor vanskelig å si hvordan dette kan ha slått ut i prøveordningen. Dersom satsen jevnt over har vært høy sett opp mot ulempene ved å drive små teiger, har ikke tilskuddet nødvendigvis bidratt til å hindre gjengroing i større grad enn i en situasjon uten et tilskudd for drift av små teiger, men til at andre (flere og mindre) arealer drives. Tilskudd for drift av små teiger kan dermed ha gitt samme resultat målt i antall dekar jordbruksareal i drift som areal- og kulturlandskapstilskuddet, men til en høyere pris. Dersom satsen på den andre siden har vært lavere enn driftsulempen ved teigen tilsier, vil det påvirke tilskuddets betydning for å hindre gjengroing slik at teigene har gått ut av drift til tross for tilskuddet.

3.8 Utilsiktede effekter av tilskuddet

Som beskrevet i kapittel 3.7, vil satsens treffsikkerhet ha stor betydning for tilskuddets effekt. Så lenge satsen ikke overkompenserer driftsulempen eller overkompenserer kostnaden ved å drive arealer som ikke var i bruk i fjor, så vil man i liten grad se uheldig tilskuddstilpasning. Dersom satsen derimot overkompenserer for ulempene, kan det skje at teiger som er mer tungdrevne blir holdt i drift på bekostning av arealer som objektivt sett er enklere å drive. Det kan føre til mindre effektiv arealbruk enn i dag.

Å gjøre en vurdering av satsens treffsikkerhet vil være svært krevende, spesielt med tanke på at den vil variere fra areal til areal. I rapport 21/2025 vurderte Landbruksdirektoratet satsnivået for tilskuddene¹¹:

«Landbruksdirektoratet har henvendt seg til Norsk Landbruksrådgiving (NLR) i Nordland, hvor vi var i kontakt med en rådgiver som har beregnet grovfôrøkonomi i Grovfôr 2020 og senere i Grovfôrprosjekt Troms og Finnmark, med spørsmål om merkostnader per dekar ved grovfôrproduksjon på små teiger sammenlignet med større teiger, f.eks. en teig på 15 dekar sammenlignet med en teig på 30 dekar. Tilbakemeldingene fra flere i NLR er at det er mange forhold som spiller inn, og at det er vanskelig å generalisere en merkostnad.

---

¹¹ Landbruksdirektoratet (2025). Rapport 21/2025. [Utprøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge.](#)

Satsene for drift av bratt areal i de regionale miljøprogrammene ligger i størrelsesorden 300 kroner per dekar. I mangel av et bedre grunnlag vurderer Landbruksdirektoratet at satsnivået for drift av bratt areal i de regionale miljøprogrammene kan være et rimelig utgangspunkt for mertilskudd per dekar for drift av små teiger.»

Det er vanskelig å se at prøveordningen har gitt oss bedre grunnlag for å vurdere merkostnaden ved å drive mindre teiger eller arealer som ikke ble drevet i fjor. Den faktiske merkostnaden vil uansett variere fra areal til areal.

4 Forvaltningsmessige og juridiske vurderinger

4.1 Innledning

I dette kapitlet vil vi se nærmere på hvordan regelverket og forvaltningen har fungert i 2025. Kapitlet vil ta for seg viktige forvaltningsmessige forhold, slik som regelverket, muligheten for kontroll, kartdata som søknads- og kontrollgrunnlag og fagsystemet. Det er et mål for prosjektet å lage gode systemer og prøve ut ordninger som kan forvaltes på en god måte, og vi vil i dette kapitlet vurdere hvorvidt tilskuddene i prøveprosjektet har bidratt til dette målet, og hva slags erfaringer vi har samlet så langt.

4.2 Regelverket

Med en prøveordning som skulle utformes, omsøkes, saksbehandles og utbetales i 2025, var det behov for et enkelt regelverk med få skjønnsmessige vurderinger. Skjønnsmessige vurderinger er krevende å forvalte, og ved å begrense saksbehandlers skjønn har saksbehandlingen blitt mindre tidkrevende. I prøveordningen for teigbasert tilskudd er det tatt fire grep for å gjøre regelverket enklere å forvalte:

- det er ikke adgang til å gi dispensasjon fra regelverket (for eksempel fra søknadsfristen)
- tilskuddet kan ikke avkortes
- hvilke arealer det er mulig å søke tilskudd for er definert i kartlagene
- ingen grovfôravgrensning, dvs. at foretak med stort areal og få dyr ikke får avgrenset arealet det gis tilskudd for

Dette har spart ressurser i forvaltningen og muliggjort utbetaling av tilskuddet i 2025, men har også noen ulemper. Uten adgang til å gi dispensasjon fra regelverket har det ikke vært rom for å håndtere særtilfeller, og uten mulighet for å avkorte tilskuddet kan incentivene til å følge regelverket og innge korrekte opplysninger bli lavere. At ordningen er innrettet uten skjønn, med forhåndsdefinerte arealer det kunne gis tilskudd for, kan ha bidratt til at den har blitt mindre målrettet. Så lenge et areal fremgår av kartlaget «Små teiger» eller «Arealer ikke søkt om i 2024», faller det inn under ordningen og kan gis tilskudd, gitt at øvrige vilkår (som aktiv drift) er oppfylt. Det har gjort saksbehandlingen enklere at det ikke har vært lagt opp til en skjønnsmessig vurdering.

4.2.1 Tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024

Tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 ble kun gitt for arealer på landbrukseiendommer hvor det ikke ble søkt om tilskudd for noe areal i 2024. I tilfeller der foretaket drev arealer i 2025 som ikke ble drevet i 2024, men som ligger på en landbrukseiendom der det ble søkt tilskudd for andre deler av arealet, har det ikke vært åpnet for å gi tilskudd (se også kap. 3.6). I 2025 ble det registrert 1 klagesak med dette som bakgrunn, som Landbruksdirektoratet er kjent med.

4.2.2 Tilskudd for drift av små teiger

For tilskudd for drift av små teiger er det kartopplysninger fra AR5 som brukes for å definere «teig» i betydningen areal som kan drives sammenhengende. Det er ikke anledning til at forvaltningen kan overprøve hvorvidt det er riktig at arealet er å anse som en størrelsesteig eller ikke. Det er definisjonen av «teig» i henhold til kartlaget som avgjør hvorvidt arealet anses som en teig, og ev. om det er én eller flere teiger. Å skulle gjøre en vurdering av hvorvidt arealene er å regne som teig (areal som kan drives sammenhengende), vil imidlertid kreve mye større ressurser fra forvaltningen, og vil åpne for stor grad av skjønn. Det vil kunne gjøre saksbehandlingstiden lenger, samtidig som det vil kreve ekstra ressurser for en allerede presset kommunal sektor, samt større ressurser knyttet til klagesaksbehandling, spesielt hos statsforvalter. Det vil også medføre risiko for forskjellsbehandling mellom kommuner og fylker.

Når kartlaget legges til grunn uten mulighet for skjønn, kan det oppstå tilfeller hvor arealet som er definert som en teig i kartlaget ikke vil stemme overens med at arealet kan drives sammenhengende. Det er usikkert hvor stort omfanget av slike tilfeller er, men det er Landbruksdirektoratets oppfatning at de ikke er dominerende. Omfanget vil også variere mellom områder, blant annet avhengig av variasjoner i eiendomsstrukturen.

Bildet under viser et eksempel på en sammenhengende arealfigur med 29 dekar fulldyrka jord som er skilt av flere landbrukseieendomsgrenser, og som dermed regnes som tre teiger på henholdsvis 10, 9 og 10 dekar hver, og kan gi grunnlag for 1 450 kr i tilskudd for drift av små teiger. Av flybildet ser man imidlertid at arealet drives sammenhengende. I realiteten ser det altså ut som at arealet drives som en stor teig på 29 dekar, og ikke er så liten at den er blant de teigene som prøveordningen har som formål å kompensere for driftsulempe ved.

Figur 2 Eksempel 1- illustrasjon av et eiendomsgrenser ikke alltid er en reell grense.

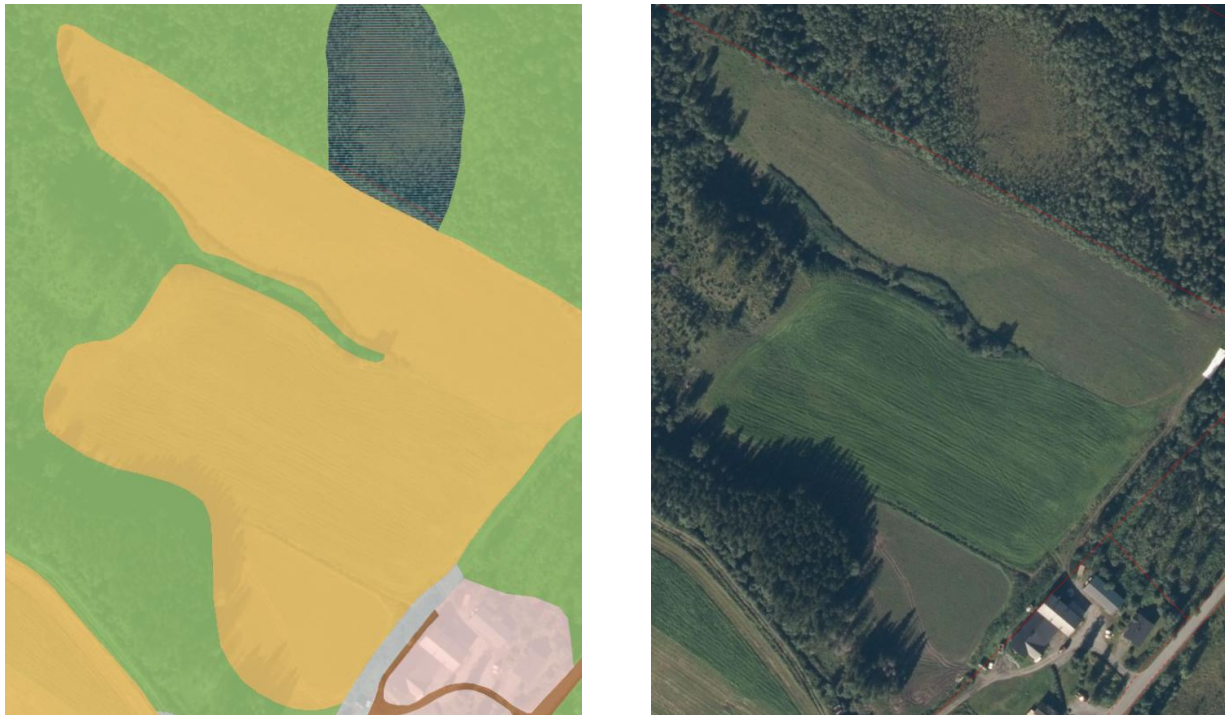
I bildet under ser man et lignende tilfelle, der en arealfigur på til sammen 35 dekar fulldyrket jord er delt i tre av eiendomsgrenser, og de to områdene på hver ytterkant er mindre enn 11 dekar og dermed regnes som «små teiger» i tilskuddssammenheng, selv om man kan se av flybildet at det egentlig er en sammenhengende teig på 35 dekar.

Figur 3 Eksempel 2- illustrasjon av at eiendomsgrenser ikke alltid er en reell grense.

Motsatt kan det også finnes teiger som i praksis er små, og som har driftsulempene det medfører, men som ikke er definert som små teiger i kartet. For eksempel kan det finnes permanente hindringer på tvers av arealet, slik som gjerder, store grøfter eller liknende, som gjør at det ikke kan drives som én enhet.

Bildene under illustrerer et tilfelle hvor arealene er en sammenhengende arealfigur med 37 daa fulldyrket jord, på samme landbrukseiendom, men hvor det ut ifra flybildene kan se ut som det er en fysisk hindring som skiller den nedre delen av arealet fra det øvrige arealet, og at denne kanskje er en adskilt teig på under 11 dekar.

Figur 4 Illustrasjon av at det kan være fysiske hinder som ikke framgår av kartet.

4.2.3 Endringer i regelverket for søknadsåret 2026

Det er behov for å oppdatere bestemmelsene i forskriften som henviser til søknaden og kartlagene for 2025. Da forskriften ble laget, skulle prøveordningen kun gjelde i 2025. I og med at prøveordningen skal videreføres til 2026, må forskriften også oppdateres for å sørge for at det i 2026 kan gis tilskudd for arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2025, samtidig som forskriften må regulere klagesaksbehandling av arealer drevet i 2025 som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024. På det tidspunkt hvor denne rapporten publiseres, er oppdatert regelverk ute på høring, og Landbruksdirektoratet vil følge opp dette i en egen prosess.

4.3 Forvaltningsmessige erfaringer

4.3.1 Samordning med produksjonstilskudd har bidratt til en mer effektiv forvaltning

For å kunne tildeles tilskudd etter prøveordning om teigbasert tilskudd, må foretaket innen 15. oktober ha søkt om produksjonstilskudd for de samme arealene. Dessuten er vilkårene om å disponere og om aktiv drift tilsvarende i prøveordningen som i produksjonstilskuddsordningen. Disse vilkårene i forskriften om prøveordningen innebærer at en (vesentlig) del av forvaltningen av prøveordningen ivaretas gjennom den ordinære forvaltningen av produksjonstilskudd: Hvis det ikke er søkt om produksjonstilskudd for arealet og/eller vilkårene for produksjonstilskudd for arealene ikke er oppfylt, vil heller ikke vilkårene for teigbasert tilskudd være oppfylt.

Det er grunn til å tro at samordningen med produksjonstilskudd også ivaretar noe av behovet for kontroll av søknadene om prøveordningen, ved at noen av de omsøkte arealene i prøveordningen vil være dekket av kontroll av arealene i søknadene om produksjonstilskudd.

Samordningen med produksjonstilskudd er også medvirkende til at en ved utforming av prøveordningen kom til at det ikke er nødvendig med egen avkortingsbestemmelse for feilopplysninger i prøveordningen. Dersom det feilaktig blir søkt om teigbasert tilskudd og produksjonstilskudd for et areal som foretaket ikke har disponert eller drevet aktivt, vil det kunne avkortes i produksjonstilskuddet. Dermed vil en slik feilopplysning ikke være uten konsekvens for søkeren, selv om det ikke er noen egen avkortingsbestemmelse for det teigbaserte tilskuddet.

Innenfor rammene for prøveordningen og den tekniske løsningen, har det ikke vært mulig med noen maskinell kontroll mot produksjonstilskuddssøknadene for å varsle søkerne om mulig feilregistreringer ved utfylling av søknad om teigbasert tilskudd. Når søknadsfristen for de teigbaserte tilskuddene var ute, ble det imidlertid gjort uttrekk og sammenstillinger av produksjonstilskuddssøknadene og søknadene om teigbasert tilskudd, som identifiserte areal i søknader om teigbasert tilskudd, som det ikke er søkt produksjonstilskudd for (se også kapittel 4.3.4). Disse uttrekkene ble sendt til saksbehandlerne i kommunene.

4.3.2 Kartdata som søknads- og kontrollgrunnlag

Innenfor de økonomiske og tidsmessige rammene for prøveordningen har det ikke vært mulig å lage en kartbasert søknadsordning, og heller ikke å lage maskinelle kontroller som kontrollerer at søkerne ikke fører opp et høyere antall dekar enn det som er registrert på arealet i kartgrunnlaget. Dette omtales nærmere i kap. 4.3.3 og 4.3.4. I de neste underkapitlene redegjøres det nærmere for erfaringene med bruk av kartdata som tilskuddsgrunnlag, og hvilke utfordringer vi har sett.

4.3.2.1 «Teig» er ikke en etablert kartopplysning

Som tidligere omtalt, er det ikke slik at «teig», i betydningen areal som kan drives sammenhengende, er en forhåndsdefinert arealkategori som kan hentes direkte ut av etablerte kart. I forbindelse med denne prøveordningen har vi derfor måttet definere hva en «teig» skal være i denne ordningen, utledet av kartinformasjon som allerede finnes (arealtyper i AR5, eiendomsgrenser). Dette knytter det seg visse svakheter med, da hva som blir definert som en teig i denne ordningen ikke alltid vil stemme overens med areal som kan drives sammenhengende. Dette knytter seg særlig til eiendomsgrenser. I de tilfellene hvor eiendomsgrensene faktisk også medfører en fysisk avgrensning (f.eks. gjerde), vil prøveordningens definisjon av teig stemme godt. Men i de tilfeller hvor eiendomsgrensene ikke medfører en fysisk avgrensning, stemmer ikke prøveordningens definisjon av teig nødvendigvis med at arealet kan drives sammenhengende. Det som i virkeligheten er en stor teig, vil da i prøveordningen være definert som flere små teiger som gir grunnlag for tilskudd. Det er gitt flere eksempler på dette i kap. 4.2.

Dersom prøveordningen eventuelt skaleres opp og blir varig, kan man vurdere å målrette tilskuddet ved å åpne for skjønnsmessige vurderinger av hva som er en størrelsesteig, for eksempel en vurdering av hvor stort areal som faktisk blir drevet sammenhengende. Større grad av skjønn vil imidlertid kreve langt større ressurser av forvaltningen, som da vil få mindre tid til andre oppgaver, slik som kontroll og oppfølging av andre skjønnsbaserte vurderinger knyttet til andre ordninger som forvaltes av kommunen. Det vil dessuten være usikkert hvor mye mer man oppnår med større målretting, og om det forsvarer det økte ressursbehovet. Samtidig vil forutsigbarheten for bonden bli mindre, da det vil bli mer usikkert om teigen godkjennes som en størrelsesteig eller ikke. Større grad av skjønn vil også øke risikoen for urimelig forskjellsbehandling.

4.3.2.2 Behovet for oppdaterte arealopplysninger i kart

Hvor godt tilskuddskartene treffer med arealene som defineres som tilskuddsberettigede, er prisgitt kvaliteten på kartopplysningene. Datasettet AR5 (arealressurskartet som deler inn landarealet i arealtyper, f.eks. fulldyrka jord, overflatedyrka jord, innmarksbeite, skog og myr) brukes i tilskuddskartene for prøveordningen, da det kun er arealer som er klassifisert som fulldyrka og overflatedyrka jord som kan gi grunnlag for tilskudd. Det er kommunene som har ansvar for kontinuerlig ajourhold av kartet, som skal

omfatte alle typer endringer av markslaget som kommunen får kjennskap til gjennom sine forvaltningsoppgaver. NIBIO har det faglige ansvaret for AR5, og utfører periodisk ajourhold av datasettet, der kartet blir oppdatert mot nye flybilder. Dette blir gjort med ca. 5-8 års mellomrom, etter avtaler gjennom Geovekst.¹²

Man ser eksempler på at AR5 ikke alltid er like godt oppdatert, noe som resulterer i at arealer som ikke lenger er å regne som fulldyrket eller overflatedyrket jord i AR5 likevel ligger inne som dette, og dermed i tilskuddskartene blir regnet som arealer som kan gi grunnlag for tilskudd. Se eksempel i bildene under. I prøveordningen er det uansett et krav om at arealene skal drives aktivt, så det er ikke slik at gjengrodde arealer som ikke drives gir rett på tilskudd. Men det viser at kartopplysningene ikke kan legges ukritisk til grunn for tilskuddsutmåling.

Figur 5 Eksempel på en arealfigur som i AR5 er klassifisert som fulldyrka areal, og dermed er regnet som en teig som kan gi grunnlag for tilskudd. Men ut ifra flybildene kan det se ut som at arealet ikke lenger faller inn under definisjonen av fulldyrka jord.

For å få ferdigstilt tilskuddskartene slik at de ble klare til fastsettelsen av forskriften i juni 2025, ba Landbruksdirektoratet NIBIO bruke årsversjon av AR5 og matrikkelen fra januar 2025. Det betyr at endringer som skjedde etter januar, f.eks. endring i arealtyper, arealstørrelse eller endringer av eiendomsgrenser, ikke ble reflektert i kartene. Vi har vurdert det som en fordel at tilskuddskartene er klare så tidlig som mulig slik at bonden får vite hvilke arealer som gir grunnlag for tilskudd og ikke, helst i så god tid at det kan tas valg for vekstsesongen med bakgrunn i denne informasjonen.¹³ Imidlertid betyr det også at kartopplysningene ikke er helt oppdaterte. Det vil være tilfeller hvor det i etterkant av januar har skjedd endringer i eiendomsgrenser eller arealklassifiseringen, som gjør at arealene etter endringene i utgangspunktet kunne vært å regne som en liten teig, men det kan ikke kan gis tilskudd fordi endringene skjedde etter januar og derfor ikke framgår av kartet, eller omvendt.

Det kan oppstå tilfeller hvor tilskuddskartene for prøveordningen ikke er helt oppdaterte, for eksempel der periodisk ajourhold blir ferdigstilt etter januar. Det betyr at det vil bli avvik mellom tilskuddskartene i prøveordningen (som bruker kartdata fra før periodisk ajourhold ble gjennomført) og kontrollgrunnlaget som brukes for produksjonstilskuddsøknadene (som bruker dataene fra etter periodisk ajourhold). I 2026 vil dette bli hensyntatt ved at NIBIO kjører periodisk ajourhold først etter 15. oktober for kommuner som var plukket ut til å være med i prøveordningen. Dette er imidlertid ikke en praksis som kan opprettholdes dersom prøveordningen skulle utvides til mange eller alle kommuner.

Gjennomføring av periodisk ajourhold skaper utfordringer for prøveordningens behov for å ha kartlagene fastsatt tidlig. Periodisk ajourhold gir mer riktig kartgrunnlag, og er derfor i utgangspunktet positivt. Det må

¹² <https://www.nibio.no/tema/jord/arealressurser/arealressurskart-ar5>

¹³ I 2025 var det først mulig å publisere kartlagene i juni. Dette skyldtes tidsrammen for prøveordningen.

gjøres en vurdering hvor man veier fordelene med oppdaterte kartdata opp mot fordelene med å gi søkerne tidlig oversikt over hvilke arealer som kan gi grunnlag for tilskudd. Gjennomføring av periodisk ajourhold er et tegn på at det er mange år siden det sist ble gjennomført, og at behovet for oppdaterte kartdata derfor er stort.

4.3.2.3 Hvilke kartopplysninger trengs for en ev. videreføring av ordningene?

I kapittel 5 framgår det at Landbruksdirektoratet ikke anbefaler å videreføre eller utvide prøveordningen. Dersom det likevel blir aktuelt å utvide ordningen til hele eller store deler av landet og videreføre ordningen på varig basis, vil det være behov for enkelte kartopplysninger vi ikke har i dag. Hva som finnes av kartopplysninger begrenser også hvilke muligheter man har til å videreutvikle prøveordningen.

Drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for foregående år

Som allerede omtalt i kapittel 4.2.1, er det en svakhet ved tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 at tilskuddet ikke gis for tilfeller der foretaket har drevet arealer som ikke ble drevet i 2024, men der arealene ligger på en landbrukseiendom der det ble søkt tilskudd for andre deler av arealet. Dette har sin bakgrunn i at det med de opplysninger som er tilgjengelige per dags dato er det ikke mulig å vite hvilke arealer på en landbrukseiendom det blir søkt om tilskudd for, når det bare søkes om tilskudd for deler av det fulldyrka og/eller overflatedyrka arealet på eiendommen. Dette betyr at vi i slike tilfeller ikke har informasjon om hvilke konkrete arealer på en landbrukseiendom det ikke ble søkt om tilskudd for året før. Innenfor rammene av prøveordningen er det dermed i praksis bare mulig å identifisere areal som det ikke ble søkt tilskudd for foregående år, på landbrukseiendommer som det i sin helhet ikke ble søkt om tilskudd for foregående år (se også kap. 3.6). Etter Landbruksdirektoratets vurdering er dette en svakhet ved denne ordningen. For å fjerne denne svakheten er man avhengig av at man i tilskuddssammenheng stedfester hvilke arealer på landbrukseiendommen som er drevet. Det innebærer en kartbasert søknadsordning. Det vil ikke være realistisk å implementere kart i dagens fagsystem for produksjonstilskudd, og dagens fagsystem for RMP bør etter vår vurdering ikke utvides med nye, kartbaserte tilskuddsordninger, av hensyn til at systemet er gammelt og allerede svært komplekst. Vi anbefaler derfor at dersom partene beslutter å utvide prøveordningen eller gjøre den varig, bør tilskuddene innføres i forbindelse med framtidige prosesser med å utvikle nye fagsystem for ordninger det kan være aktuelt å integrere tilskuddet i.

Tilskudd for drift av små teiger

Som nevnt i kap. 4.3.2.1 er ikke «teig», i betydningen areal som kan drives sammenhengende, en forhåndsdefinert arealkategori som kan hentes direkte ut av etablerte kart. I forbindelse med denne prøveordningen er definisjonen av «teig» basert på etablert kartinformasjon om areal typer i AR5 og eiendomsgrenser. Som redegjort for i kap. 4.2.2, knytter det seg visse svakheter til dette, fordi det som blir definert som en teig i denne ordningen ikke alltid vil stemme overens med at arealet kan drives sammenhengende. Landbruksdirektoratet mener at dersom det er aktuelt med videreføring av ordningen, bør det gjøres en jobb for å kartlegge omfanget av denne svakheten ved prøveordningens definisjon av teig. På grunnlag av kartleggingen kan man ta stilling til om man likevel kan bruke definisjonen, fordi omfanget er såpass lite, eller om det er behov for å gjøre et videre arbeid med hvordan man definerer «teig».

Begrensede muligheter for videreutvikling av tilskuddet med dagens kartdata

Det må understrekes at med dagens kartgrunnlag og tilgjengelige kartopplysninger, er det store begrensninger i hvilke kartopplysninger som kan brukes i tilskuddssammenheng. Dette har blitt vurdert nærmere flere ganger tidligere, blant annet i rapport 11/2024 «Bruk av digitale kart i forvaltningen av arealbaserte tilskuddsordninger»¹⁴ og i rapport 21/2025¹⁵ hvor vi utredet utprøving av teigbasert tilskudd i Nord-Norge og det ble gjort en vurdering av hvilken kartinformasjon som kunne brukes. I tabellen under gjengir vi oppsummeringen av Landbruksdirektoratets vurderinger fra rapport 21/2025 om hvilken kartinformasjon som er aktuell å bruke i prøveordningen.

¹⁴ Landbruksdirektoratet (2024). Rapport 11/2024. [Bruk av digitale kart i forvaltningen av arealbaserte tilskuddsordninger](#).

¹⁵ Landbruksdirektoratet (2025). Rapport 21/2025. [Utprøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge](#).

Kartinformasjon	Aktuell for prøveordningen?	
Teigstørrelse		Vurderes som aktuell. Avhengig av at man får definert «teig». Må avklare hvordan tilskuddsbestemmelsene basert på «teiger» skal utformes og praktiseres for tilskuddssøker og forvaltning.
Jordbruksareal som kan være ute av drift		Vurderes som aktuell. Må utrede hvordan tilskuddsbestemmelsene kan utformes og forvaltes.
Form på teigen		Ikke aktuell. Tidligere vurdert som ikke hensiktsmessig, da teigformer med samme forholdstall kan ha svært ulik grad av driftsvanske.
Bratthet		Ikke aktuell. Regionale miljøtilskudd har allerede tilskudd for drift av bratte arealer.
Jordsmonn		Ikke aktuell. Det finnes ikke landsdekkende jordsmonndata, og det er en veldig liten andel som er kartlagt i Nord-Norge (17,1 prosent i sone 6, 3,3 prosent i sone 7)
Dyrkingspotensiale		Ikke aktuell. Kartinformasjonen som viser dyrkingspotensiale baserer seg blant annet på jordsmonndata. Det finnes ikke landsdekkende jordsmonndata, og det er en veldig liten andel som er kartlagt i Nord-Norge
Agroklimatiske forhold		Ikke aktuell. Modellen bak dagens kart med agroklimatiske soner er gammel og basert på temperaturer fra normalperioden 1931-1960. Det er knyttet stor usikkerhet til modellen bak. Kan imidlertid være aktuelt å vurdere på et senere tidspunkt, når NIBIOs arbeid med ny agroklimatisk soneinndeling er fullført.

Figur 6 Fra Landbruksdirektoratets rapport 21/2025 med vurderinger av hvilken kartinformasjon som er aktuell å bruke i prøveordningen.

I tillegg til oversikten over, kan det nevnes at jordprøver i ulike sammenhenger har blitt pekt på som en mulig erstatning for manglende nasjonal dekning på jordsmonnkartlegging. Nibio har tidligere vist til at jordprøver og jordkartlegging har forskjellig innhold, og at jordprøvene ikke kan erstatte jordsmonnkartlegging. Mens jordprøvene bare tas i det øverste jordlaget og resultatene først og fremst viser aktuell næringsstatus, viser jordsmonnkartene grunnleggende egenskaper ved hele jordprofilet, uavhengig av aktuell næringsstatus. For å avlede potensial for å dyrke ulike vekster må man ha kunnskap om de grunnleggende egenskapene. Det er derfor ikke mulig å utlede potensial for dyrking av ulike vekster kun basert på jordprøver. Med dagens kartdata vil det med andre ord ikke være mulig å videreutvikle et teigbasert tilskudd for å hensynta jordsmonn, dyrkingspotensiale eller agroklimatiske forhold.

Vi viser til nærmere vurderinger av muligheten for å bruke ulik kartinformasjon i forvaltningen av arealbaserte tilskuddsordninger i rapport 11/2024¹⁶ kap. 4.2.2 og kap. 6.6, og rapport 21/2025¹⁷ kap. 3.2. Rapportene tar blant annet for seg muligheter for bruk og de utfordringer som knytter seg til dagens kartdata, og vil være nyttig informasjon for å vurdere muligheter og begrensninger for bruk av kartopplysninger i tilskuddssammenheng.

4.3.3 Kontroll av tilskuddene

Den svært begrensede tiden som var til rådighet satte klare begrensninger for omfanget av kommunens kontroll utover hva det utvikles systemstøtte og rapporter for. Fordi det er et krav etter regelverket at foretaket må søke om produksjonstilskudd for de samme arealene som det søkes teigbasert tilskudd for, var det mulig å for kommunene å samkjøre kontrollen av produksjonstilskudd og teigbasert tilskudd. Felles risikovurderinger og muligheten til å kontrollere tilskuddsordningene samtidig gjorde terskelen for kontroll lavere. Samtidig har det vært behov for å gjøre en selvstendig vurdering av om det er risiko ved søknaden om teigbasert som ikke er en risiko ved produksjonstilskuddssøknaden.

¹⁶ Landbruksdirektoratet (2024). Rapport 11/2024. [Bruk av digitale kart i forvaltningen av arealbaserte tilskuddsordninger](#).

¹⁷ Landbruksdirektoratet (2025). Rapport 21/2025. [Utprøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge](#).

I forbindelse med kommunenes behandling av søknadene, hentet Landbruksdirektoratet via saksbehandlingsskjemaet inn informasjon fra saksbehandler om det ble innhentet informasjon fra foretaket for å behandle søknaden utover det som var kommet av feil- og varselmeldinger og rapportene fra Landbruksdirektoratet. I 12,5 prosent (9 av 72) av søknadene gjorde saksbehandler ytterligere undersøkelser. Av disse var det 4 søknader om tilskudd for drift av små teiger som ble undersøkt (6,7 prosent) og 5 søknader om tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i fjor (38,5 prosent). Antall kontrollerte søknader varierte mellom kommunene, fra 3 til 0.

I en av sakene hvor det ble innhentet mer informasjon, ble det gjennomført en stedlig kontroll. Stedlig kontroll er den best egnede måten å verifisere antall dekar foretaket har disponert og drevet aktivt på enkeltteiger, men kan være utfordrende å få gjort etter at snøen har kommet. Det var også to saksbehandlere som kommenterte at snø gjorde stedlig kontroll utfordrende i 2025.

Omfanget og nødvendigheten av kontrollene varierte, fra kontroll av avling per eiendom (sammen med søknad om produksjonstilskudd) og stedlig kontroll av om arealene var drevet aktivt, til enkle sjekker av vilkår som ble ivarettatt av kartlagene/fagsystemet (som for eksempel at det ikke ble søkt tilskudd for arealet i 2024).

4.3.4 Erfaringer med søknads- og saksbehandlingssystem for teigbasert tilskudd

Det var hverken tid eller penger i prøveprosjektet til å utvikle en egen teknisk løsning for den teigbaserte tilskuddsordningen. For at det skulle være mulig å søke om og utbetale teigbasert tilskudd mv. i 2025, var det derfor helt avgjørende at ordningen kunne implementeres i et allerede eksisterende fagsystem (Agros). Dette fagsystemet administrerer 64 ulike ordninger, noe som sørger for effektiv gjenbruk av kjernefunksjonalitet som innlogging, søknads- og saksbehandlerprosessen og utbetaling, men som samtidig begrenser muligheten for skreddersøm og tilpasninger.

For å forvalte tilskudd for drift av små teiger, har det vært nødvendig å kartfeste informasjon om hvilke arealer som utgjør de enkelte teiger. Søknaden om tilskudd har imidlertid ikke vært kartbasert. Et kartlag i Kilden har vist teigenes avgrensning og ID, og på bakgrunn av dette har søkerne ført opp de teigene de har disponert og drevet aktivt i søknaden. Det har hverken vært mulig eller nødvendig med en kartbasert søknad for å forvalte prøveordningen, men prøveordningen har dermed heller ikke gitt oss erfaringer med søkerens og forvaltningens opplevelse av eller administrasjonskostnadene knyttet til en kartbasert tilskuddsordning. Landbruksdirektoratets overordnede vurderinger av kostnader, fordeler og ulemper med kartbasert søknad er imidlertid beskrevet i [Landbruksdirektoratets rapport om bruk av digitale kart i forvaltningen av arealbaserte tilskuddsordninger](#) (kap. 4.2 og 6.4).

En svakhet ved fagsystemet som har påvirket forvaltningen, er mangelen på søknads- og saksbehandlingstøtte. Maskinelle kontroller kan bidra til å hindre feilopplysninger og for mye utbetalt tilskudd. Mindre funksjonalitet i fagsystemet har krevd mer ressurser fra forvaltningen. Fagsystemet har i liten grad kunnet hjelpe søker med å fylle ut søknaden rett, eller hjelpe saksbehandler å oppdage opplysninger som bør vurderes nærmere. For eksempel ble det ikke gitt noen informasjon dersom det ble ført opp mer areal enn det som er registrert på teigen/eiendommen i kartlaget, dersom samme teig/eiendom ble lagt inn flere ganger, hvis det ble lagt inn en teig/ eiendom som ikke er tilskuddsberettiget, eller hvis det ble lagt en landbrukseiendom (kommunenummer+gårds- og bruksnummer) som ikke eksisterer. For søker var den eneste kontrollen knyttet til arealopplysningene at størrelsen på teigen som ble registrert i søknadsskjemaet måtte være mellom 1 og 10 dekar (for søknad om drift av små teiger).¹⁸ For saksbehandler har det også vært merarbeid knyttet til registreringer av godkjente opplysninger. I fagsystemet for prøveordningen har det ikke vært praktisk mulig å få til en funksjonalitet for å kopiere søkers registrering over til saksbehandlers registrering, slik man for eksempel har i fagsystemet for produksjonstilskudd. Derfor har saksbehandler manuelt måttet skrive inn godkjente arealtall for hver enkelt teig/eiendom det innvilges tilskudd for.

For å hindre feilutbetaling av tilskudd, ble det implementert en automatisk håndtering av teiger eller eiendommer som ikke er registrert i kartlagene i Kilden. Dersom foretaket har ført opp en teig/eiendom

---

¹⁸ I tillegg var feltet «kommunenummer» en nedtrekksmeny, som sørger for at det kun er mulig å velge et korrekt kommunenummer for en kommune som omfattes av ordningen.

som ikke finnes i kartlaget, vil det ikke beregnes tilskudd for arealene. En svakhet ved denne løsningen er at søker ikke vil få beskjed om det før i vedtaksbrevet, og saksbehandler må oppsøke opplysningene på egen hånd.

For å veie opp for manglene i systemet, satte Landbruksdirektoratet sammen kontrollrapporter som viste:

- foretak som ikke oppfyller vilkåret om å ha søkt om produksjonstilskudd innen 15. oktober
- foretak som enten alene eller sammen med andre har ført opp mer areal enn det som finnes på den enkelte teig/eiendom
- foretak som har oppgitt teig/eiendom som ikke er tilskuddsberettiget
- foretak som har oppgitt duplikater av teiger/eiendommer

Ved å utarbeide kontrollrapportene og sende dem ut til saksbehandlerne, sørget Landbruksdirektoratet for at forvaltningen har mottatt informasjon som er viktig for korrekt saksbehandling. Samtidig har det krevd ekstra ressurser, både i Landbruksdirektoratet (lage, distribuere og følge opp at rapportene brukes), hos statsforvalterne (videreformidle og følge opp at rapportene brukes) og i kommunene (sette seg inn i og benytte rapportene i saksbehandlingen).

4.3.4.1 Fagsystemet kan ikke gjenbrukes eller bygges på

Bruk av det eksisterende fagsystemet Agros har vært en forutsetning for å kunne gjennomføre prøveprosjektet, men fagsystemet mangler funksjonalitet for at prøveordningen skal kunne forvaltes effektivt. På grunn av manglende kartløsning og lite saksbehandlingsstøtte, svarer fagsystemet i liten grad ut prøveordningens mål om å bidra til gode systemer for et teigbasert tilskudd.

Fagsystemet har lagt til rette for at vi kunne prøve ut regelverket, kartdataene i Kilden og ha et system for forvaltning av ordningen innen tidsfristen. Men siden systemet mangler en del vesentlig funksjonalitet for å oppnå en effektiv forvaltning av ordningen, vil ikke dette fagsystemet være et godt fremtidig system. Fordi fagsystemet skal være en fellesløsning for svært mange ordninger, vil det i liten grad være mulig å lage de løsningene som passer best for nettopp dette tilskuddet. Endringer som gjøres i kjernefunksjonalitet vil påvirke alle de 63 andre ordningene i fagsystemet, og innebærer risiko. Fordi systemet er basert på en standard plattform som skal gjelde for alle ordningene i systemet, vil det også være begrensninger i hva som kan og bør gjøres av endringer. Tilskuddet vil for eksempel måtte forvaltes uten integrert kartløsning, og kun med begrensede maskinelle kontroller (slik det også er gjort i prøveordningen). Suboptimal funksjonalitet vil påvirke både søkere og forvaltning.

Noen av de forvaltningsmessige problemene med fagsystemet kan være akseptable for en avgrenset prøveordning, men ikke for en fullskala, varig ordning. For å ha en effektiv og brukerrettet forvaltning bør manuelt arbeid begrenses. For eksempel kan det være en integrasjon med oppslag mot hvilke eiendommer eller teiger det kan gis tilskudd for, og til hvilken sats. Dette gjøres i dag ved innlasting av informasjon til databasen. En integrasjon vil redusere risikoen for feil, samt redusere arbeidsmengden. Videre har kontroll av søknadsopplysningene vært kontrollert manuelt i Excel. I en begrenset tidsperiode, og med et begrenset antall kommuner å følge opp, har det vært overkommelig å lage og distribuere kontrollister til hver enkelt kommune. I en eventuell situasjon hvor ordningen utvides og gjøres varig, vil det være både ressurskrevende og vanskelig å distribuere lister og følge opp at kontrollene utenfor systemet følges opp. Uten et fagsystem med maskinelle kontroller, vil kontrollen av vilkårene bli begrenset, og risikoen for feil i vedtak vil bli større.

Dersom prøveordningen skal skaleres opp og blir varig, må det derfor også lages en varig teknisk løsning. En ev. oppskalert, varig løsning kan ikke bygge på, eller bygges ut i, fagsystemet som er blitt brukt til prøveordningen. Fagsystemet som er benyttet i prøveordningen er et system som er bygd for å være en felles teknisk løsning for ulike typer ordninger, med lite behov for skreddersøm. Det er Landbruksdirektoratets vurdering at det ikke er egnet til å forvalte et fullskala teigbasert tilskudd på varig basis.

Fagsystemet begrenser også hvilke endringer det eventuelt vil være mulig å gjøre i dagens prøveordning for eventuelle framtidige søknadsomganger. Så lenge prøveordningen forvaltes i dette fagsystemet, må

det settes opp en ny versjon for hvert år ordningen videreføres, noe som medfører en administrativ kostnad.

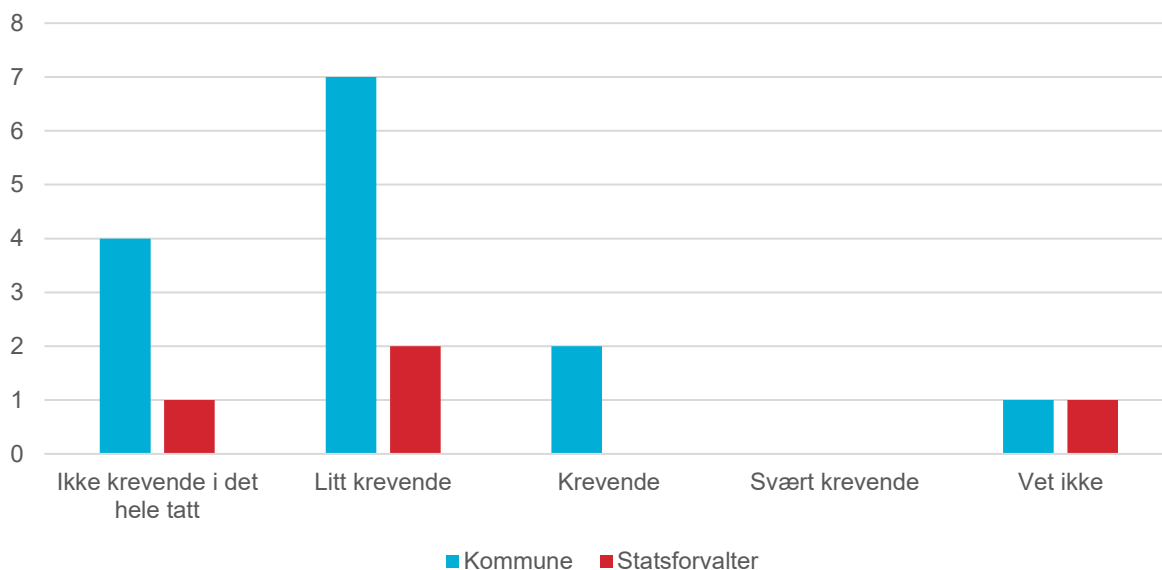
4.3.5 Erfaring fra ytre forvaltning

For å innhente erfaringer fra ytre forvaltning, ble det sendt ut en spørreundersøkelse til statsforvalteren i Nordland og Troms og Finnmark, samt de kommunene som enten var med i prøveordningen, eller hadde behandlet søknader fra søkere som drev arealer i kommunene som var med i prøveordningen. Til sammen svarte 18 respondenter. 7 saksbehandlere i kommuner som behandlet søknader om tilskudd for drift av arealer som det ikke ble søkt tilskudd for i 2024, 7 saksbehandlere i kommuner som behandlet søknader om tilskudd for drift av små teiger, og 4 saksbehandlere som jobbet med ordningen hos statsforvalteren. Svarraten vurderes som god.

4.3.5.1 Forvaltning av ordningen

Da tilskuddsordningen ble utformet, var det ønskelig å gjøre forvaltningen effektiv og saksbehandlingen enkel for å kunne utbetale tilskuddet innenfor tidsrammen. Blant annet var det definert i kartlag hvilke arealer det var mulig å søke tilskudd for.

På spørsmål om hvor krevende tilskuddet har vært å forvalte, svarte 28 prosent av respondentene at det ikke hadde vært krevende i det hele tatt, mens 44 prosent mente det hadde vært litt krevende. Kun 2 av 14 kommunale saksbehandlere synes det har vært krevende å forvalte tilskuddet, og ingen synes det var svært krevende. På spørsmål om hva som gjorde forvaltningen krevende, pekte den ene saksbehandleren på kontroll og behandling av søknader med svært mange små teiger. Den andre mente opplæring og retningslinjer var uklar og for sen.

Figur 7 Svarfordeling på spørsmålet "Hvor krevende har tilskuddet vært å forvalte"?

Da saksbehandlerne skulle beskrive hva som har fungert bra i forvaltningen av ordningen, var det i hovedsak to momenter som ble trukket fram:

- Enkel saksbehandling
- God veiledning om regelverk og saksbehandling

Med hensyn til saksbehandlingen, var det flere som pekte på at det oppleves som positivt at det er definert hvilke teiger eller eiendommer det kan gis tilskudd for. Videre ble samkjøring av kontroll med produksjonstilskuddssøknadene og kontrollrapportene fra Landbruksdirektoratet trukket fram av noen.

Blant kommunene synes mange at veiledningen om regelverk og saksbehandling fra både statsforvalter og Landbruksdirektoratet har vært god.

4.3.5.2 Svakheter ved prøveordningen i 2025

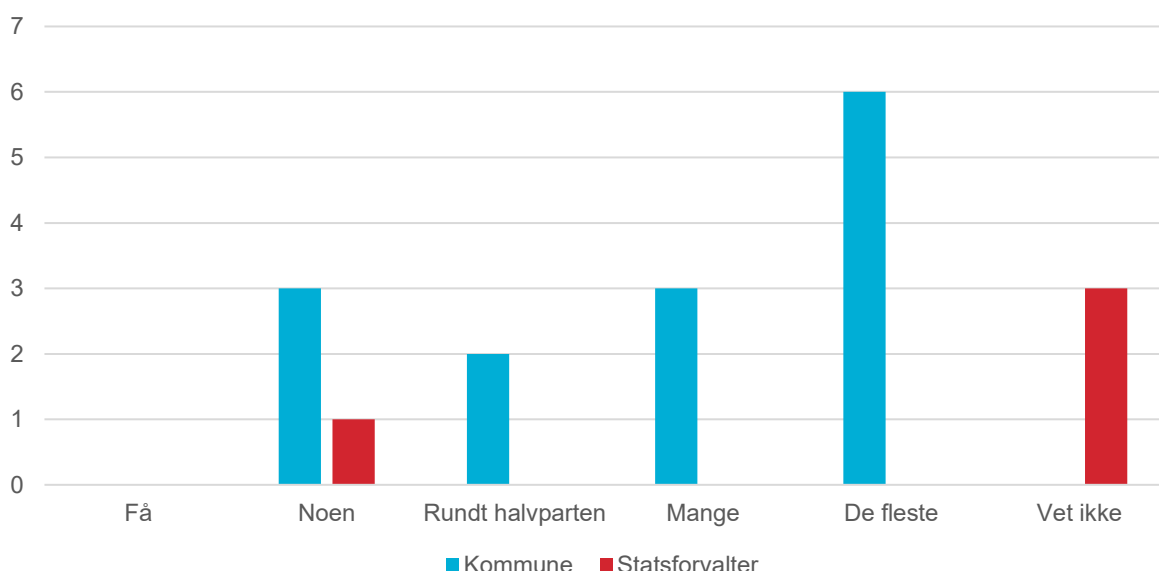
Ytre forvaltning ble også bedt om å gi innspill til hva de mener har fungert mindre bra i forvaltningen av det teigbaserte tilskuddet. Noen pekte på at regelverket for og informasjon om prøveordningen kom for sent i søknadsåret, noe som påvirket både søkerne og forvaltningen. Det ble beskrevet at mange bønder allerede hadde planlagt arealbruken før prøveordningen ble fastsatt. Enkelte opplevde også at det førte til spørsmål rundt hvor aktivt det var mulig for foretakene å drive arealet i 2025, særlig mtp. gjødsling. Utfordringen med sen fastsettelse av regelverket vil avgrense seg til søknadsomgangen 2025, da ordningen både skulle utformes, implementeres og utbetales i løpet av innføringsåret. I 2026 vil regelverket oppdateres, men innholdet i ordningene og hvilke kommuner prøveordningen gjelder i vil være kjent fra før.

Andre momenter som ble tatt opp av saksbehandlerne, var utfordringer med kontroll av arealer i november og korte frister i saksbehandlingsløpet. Noen saksbehandlere beskrev at det kan være krevende for både søkere og saksbehandlere å sette seg inn i nye tilskuddsordninger, og en respondent viste til at det kan være utfordrende for kommunene å bruke tid på forvaltning av en ordning som kun gir mindre tilskuddssummer.

5 av 18 respondenter (28 prosent) hadde ingenting å bemerke på spørsmålet om svakheter ved prøveordningen.

4.3.5.3 Hvor mange var kjent med muligheten til å søke om teigbasert tilskudd?

I kapittel 3.1.4 og 3.2.3 er det beskrevet at det i flere tilfeller ikke ble søkt om tilskudd etter prøveordningen selv for arealer som ble drevet og som det ble søkt produksjonstilskudd for. En av de mulige forklaringene som ble lagt fram, var at søkerne muligens ikke hadde fått med seg den nye prøveordningen. Derfor ble ytre forvaltning spurt om hvor mange av de potensielle søkerne de trodde var kjent med muligheten for å søke om teigbasert tilskudd. Figuren under viser svarfordelingen. Til sammen var det 9 av 18 respondenter, 50 prosent, som mente at de fleste eller mange av søkerne var kjent med muligheten til å søke om teigbasert tilskudd. Samtidig var det 4 stk. (22 prosent) som har valgt det nest laveste alternativet, nemlig at «noen» potensielle søkere var kjent med muligheten til å søke. Flere av de kommunale saksbehandlerne opplyser at de sendte ut informasjon til bøndene om den nye prøveordningen, men det har trolig vært varierende tilnærminger. Landbruksdirektoratets informasjonsarbeid er beskrevet i kap. 1.4.3.

Figur 8 Svarfordeling på spørsmålet "Hvor mange av de potensielle søkerne tror du var kjent med muligheten for å søke om teigbasert tilskudd?"

4.3.6 Administrative kostnader

De administrative kostnadene har vært høye sett opp mot tilskuddsutbetalingene og de usikre effektene av tilskuddene. Kostnadene knytter seg hovedsakelig til økt behov for ressurser i alle ledd av forvaltningen, både hos kommunene, statsforvalterne og i Landbruksdirektoratet.

Kommunene som har jordbruksforetak som har søkt på tilskuddene, har brukt ekstra ressurser på veiledning, saksbehandling og kontroll av søknader. Merarbeidet kommer i en periode hvor det allerede er stort arbeidstrykk knyttet til behandling av søknader om produksjons- og avløsertilskudd og RMP. Kommunene med flest søknader hadde 16 og 19 søknader som skulle behandles, men som beskrevet i kap. 3.1.4 og 3.2.3, var det også en del foretak som av ulike grunner ikke søkte. Omfanget, og dermed ressursbruken hos kommunene, har ikke vært veldig stor, men kan øke med større søknadsmasse.

Ordningene er utformet med hensikt å gjøre saksbehandlingen enkel, nettopp for å gjøre forvaltningen så effektiv som mulig, noe som har vært avgjørende for å kunne utbetale tilskuddene innen den gitte tidsrammen for prøveordningen. Spørreundersøkelsen omtalt i forrige kapittel indikerer at prøveordningen slik den var innrettet i 2025 ikke har vært spesielt krevende å forvalte, men Landbruksdirektoratet har ikke grunnlag for å si noe konkret om hvor store ressurser kommunene har brukt på denne ordningen.

Statsforvalteren i Nordland og statsforvalteren i Troms og Finnmark har også hatt noe mer ressursbruk knyttet til veiledning og oppfølging av kommunene. Det vil også kunne komme klager på vedtak som kommunen har fattet, som statsforvalteren må behandle.

Landbruksdirektoratet har i 2025 brukt mye ressurser på ordningen, anslagsvis 1,5 årsverk fordelt på utforming, forvaltning og evaluering av ordningen samt fagsystem. Landbruksdirektoratet har utformet prøveordningen (jf. [rapport 21/2025](#)), forskrift, to rundskriv og veiledning rettet mot både søkere og saksbehandlere. Andre oppgaver som har krevd ressurser har vært evaluering av ordningen samt løpende forvaltning av prøveordningen. Videre har Landbruksdirektoratet etablert et fagsystem for ordningen. Til sammen er det brukt 465 500 kr av tilskuddsrammen på konfigurering og utvikling av IT-system og kartlag i Kilden/Gårdskart. Disse kostnadene belastes prøveordningens budsjett. I tillegg kommer arbeid Landbruksdirektoratet har gjort mtp. spesifisering, konfigurering, tilpasninger, testing og drift av fagsystemet, samt spesifisering og testing av kartlagene fra NIBIO. Dette arbeidet belastes Landbruksdirektoratet over driftsbudsjettet. En del av arbeidet med fagsystemet i 2025 har vært etableringsarbeid det ikke er behov for å gjøre på nytt i 2026, men Landbruksdirektoratet vil måtte bruke ressurser på forvaltning og drift av fagsystemet, fastsetting av endringer i forskriften, og spesifisering og testing av kartlagene NIBIO lager også neste år. Det må også brukes midler fra prøveordningen på å utvikle nye kartlag for 2026. Videre vil det være behov for å gjøre etableringsarbeidet på nytt dersom prøveordningen skulle utvides og bli varig.

4.3.6.1 Erfaringer med administrative kostnader gjelder kun prøveordningen slik den er

De erfaringene vi har fra prøveordningen kan ikke nødvendigvis overføres til en situasjon der prøveordningen blir oppskalert, varig og/eller endret. Dersom man ved en oppskalering endrer ordningens utforming, spesielt dersom man legger opp til større grad av skjønnsmessige vurderinger, vil det kreve mer ressurser av ytre forvaltningen enn prøveordningen tilsier. Samtidig kan en eventuell integrering i en annen ordning bidra til å redusere de administrative kostnadene per søknad for søker og saksbehandler, men den totale mengden og ressursbruken vil bli større.

4.4 Vurdering av om prosjektet bidrar til gode systemer og god forvaltning av et teigbasert tilskudd

Det er et mål for prosjektet å lage gode systemer og prøve ut ordninger som kan forvaltes på en god måte. Etter det første året i prosjektet har vi fått noen erfaringer med å forvalte et teigbasert tilskudd.

For det første, har vi fått prøvd ut en definisjon av «teig». Det finnes i dag ingen omforent definisjon av ordet, og i prøveordningen har størrelsesteigene det kan gis tilskudd for vært avgrenset av eiendomsgrenser. Som beskrevet i kapittel 4.3.2, har dette medført at enkelte arealer som sannsynligvis drives sammenhengende har gitt grunnlag for tilskudd for små teiger. Motsatt har det også vært tilfeller der arealer som det ikke er mulig å drive sammenhengende på grunn av for eksempel grøfter, ikke har

vært tilskuddsberettiget. Dette er imidlertid ikke en erfaring som er høstet gjennom prøveordningen, men ble også omtalt i kapittel 3.3.1.1 i rapport «Utprøving av teigbasert tilskudd mv.», der Landbruksdirektoratet la fram sine vurderinger av hvordan prøveprosjektet burde utformes.¹⁹

For det andre, har vi erfart at det er mulig å forvalte en teigbasert ordning uten å ha en integrert kartløsning i fagsystemet. En integrert kartløsning ville imidlertid gjort oppslag i Kilden overflødig både for søker og saksbehandler, og ville gitt oss mer relevante erfaringer.

For det tredje, har vi erfart at periodisk ajourhold av kartdata kan skape en utfordring for forvaltningen av et teigbasert tilskudd (se også kap. 4.3.2.2). Gjennom prøveprosjektet, der arealene det kan gis tilskudd for er forhåndsdefinert og kartfestet i Kilden, ble det tydelig at det er en avveining mellom forutsigbarhet om hvilke arealer det kan søkes tilskudd for og ønsket om oppdaterte kartdata. Det gis kun tilskudd for arealer definert som størrelsesteiger i Kilden/Gårdskart, noe som gir et behov for å få vite om arealene kan gi grunnlag for tilskudd så tidlig som mulig, og helst før vekstsesongen starter. For en ordning som er tett knyttet opp mot kartdata, vil det uansett være en fordel om datagrunnlaget for ordningen ligger fast fra foretakene begynner å søke til saksbehandler er ferdig med behandlingen av søknaden, slik at det ikke skjer store endringer i kontrollgrunnlaget etter at søker har levert søknad. Dette kan imidlertid løses gjennom å benytte en datert versjon av kontrollgrunnlaget til saksbehandlingen.

Tilskuddene som er prøvd ut er utformet for å kunne forvaltes innenfor de rammene som er gitt, med utvikling og utbetaling i 2025. Dette har gjort at vi på enkelte viktige områder har fått begrenset innsikt i hva som kan være gode systemer og god forvaltning for en teigbasert tilskuddsordning. Spesielt gjelder det fagsystemet, som først og fremst har bidratt til at vi har kunne gjennomføre prøveordningen innen tidsfristen, og ikke er laget for videre bruk. Vi har derfor ikke fått erfaringer med hvordan et kartbasert system kan bygges og driftes, og heller ikke fordelene og ulempene dette vil medføre for forvaltning og søker.

Inntrykket vi har av forvaltningens økte arbeidstrykk som følge av prøveordningen er begrenset til tilskuddene slik de er utformet i dette prøveprosjektet. Prøveordningen er utformet med begrenset grad av skjønnsutøvelse, og saksbehandlingen har i liten grad omfattet vurderinger av om de faktiske forholdene på arealene tilsier at arealene skal være tilskuddsberettiget. For eksempel har ikke saksbehandler behøvd å vurdere noen av kartopplysningene, som for eksempel om teigen faktisk har et sammenhengende areal som er 10 dekar eller mindre. Hvorvidt arealene er drevet aktivt har imidlertid berodd på en skjønnsmessig vurdering.

4.4.1 Dersom ordningen skal utvides eller videreutvikles, bør tilskuddene integreres i en eksisterende tilskuddsordning og det må utvikles et varig fagsystem

Dersom det er ønskelig å utvide eller videreutvikle prøveprosjektet, må det lages en varig teknisk løsning. Som beskrevet i kapittel 4.3.4, vil det ikke være mulig å bygge på eller bygge ut fagsystemet som er blitt brukt til prøveordningen.

Erfaringene fra dette prøveprosjektet tilsier at tilskuddene bør integreres i en eksisterende tilskuddsordning hvis partene beslutter å videreføre det. Å integrere tilskudde(ne) i en eksisterende ordning vil gjøre søknads- og saksbehandlingsprosessen mer effektiv for hhv. søker og saksbehandler, og åpne for dispensasjon og reaksjoner i tilskudd på lik linje som for tilskuddsordningen prøveordningen integreres i. Det vil også redusere administrasjonskostnadene knyttet til forvaltningen av både tilskuddet og fagsystemet sammenliknet med en situasjon der prøveordningen får et helt eget løp med egne frister, saksbehandlingsrutiner, fagsystem osv. I så fall må det først gjøres en vurdering av hvilken ordning tilskuddet bør knyttes til.

Som beskrevet i kapittel 4.2.1, har tilskudd for arealer det ikke ble søkt tilskudd for året før en svakhet som ikke kan utbedres uten muligheten til å stedfeste hvilke arealer på landbrukseiendommen som er drevet. Landbruksdirektoratet mener det er lite hensiktsmessig å videreføre dette tilskuddet uten denne informasjonen. Også for tilskudd for små teiger kan en kartbasert søknad gi fordeler. Det vil imidlertid ikke

---

¹⁹ Landbruksdirektoratet (2025). Rapport 21/2025. [Utprøving av teigbasert tilskudd mv. Prosjekt for utvalgte kommuner i Nord-Norge](#).

være realistisk å implementere kart i dagens fagsystem for produksjonstilskudd. Dagens fagsystem for RMP bør etter vår vurdering ikke utvides med nye, kartbaserte tilskuddsordninger, både av hensyn til at systemet er gammelt og allerede svært komplekst, og fordi prøveordningen i liten grad faller inn under formålet til RMP slik ordningene er i dag. Vi anbefaler derfor at dersom partene beslutter å utvide prøveordningen til å omfatte alle eller mange kommuner eller gjøre den mer varig, bør tilskuddene innføres i forbindelse med eventuelle framtidige prosesser med å utvikle nye fagsystem for ordninger det kan være aktuelt å integrere tilskuddet i.

Dersom partene likevel skulle velge å innføre tilskuddet før et nytt fagsystem er på plass, vil det innebære å integrere en løsning for å håndtere et teigbasert tilskudd uten kart i et allerede eksisterende fagsystem. Det vil introdusere høyere kompleksitet og større risiko i eldre, sårbare fagsystemer som likevel må skiftes ut i løpet av kort tid. Det innebærer at sannsynligheten for feil i systemet vil bli større, for eksempel feil i beregningene, feil knyttet til andre tilskudd, søknadsløsningen eller nedetid for hele systemet. Arbeidet med å implementere teigbasert tilskudd vil også kunne fortrenge andre viktige endringer i systemene. Hvis teigbasert tilskudd skal integreres i et eksisterende fagsystem på en forsvarlig måte, anbefaler vi at man bruker det første året til å vurdere hvilke endringer som må gjøres i det aktuelle regelverket og fagsystemet (inkl. konseptutredning, kostnadsestimat og fremdriftsplan), og om det skal gjøres endringer i prøveordningenes innretning på bakgrunn av erfaringer fra utprøvingen, forvaltningssystem, eller andre hensyn. Etter at jordbruksavtalepartene har tatt stilling til de nye opplysningene, må man eventuelt sende regelverket på høring og fastsette det, og endringene i systemet må spesifiseres, utvikles og testes før man kan åpne for søknader. Avhengig av hvor store endringene i systemet er, kostnadene det medfører og hvilken saksbehandlingsstøtte man skal ha, vil et slikt arbeid med endring i fagsystemet erfaringsmessig ta mange måneder. Derfor vil det kunne ta tid fra en utvidelse vedtas, til prøveordningen er integrert i et eksisterende tilskudd. Hvor lang tid det faktisk vil ta, avhenger av hvilke justeringer man ev. gjør i tilskudd(ene), hvilken ordning de(t) skal integreres i, i m.m. Landbruksdirektoratet mener derfor at den beste løsningen er å innføre et eventuelt teigbasert tilskudd i sammenheng med utvikling av nytt fagsystem.

5 Oppsummering og konklusjon

Landbruksdirektoratet har i denne rapporten undersøkt om:

- tilskudd for drift av små teiger og tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 har bidratt til å forhindre gjengroing
- prøveordningen har bidratt til å kunne lage gode systemer og god forvaltning av et teigbasert tilskudd.

Innenfor rammene av prøveordningen, mener Landbruksdirektoratet at det ikke er mulig å konkludere med om tilskuddene har hatt en effekt på målet om å hindre gjengroing. Vi har heller ikke grunnlag for å vurdere om tilskuddene i prøveordningen har vært mer effektive for å hindre gjengroing enn ved å benytte tilsvarende midler på eksisterende virkemidler, slik som å øke satsene for areal- og kulturlandskapstilskuddet.

Tilskudd for drift av arealer det ikke ble søkt tilskudd for i 2024 kan antas å bidra til en rullering av hvilket areal som drives hvilket år, og dermed til at større arealer enn ellers ikke gror helt igjen. Med dagens datagrunnlag er det imidlertid utfordrende å gi tilskudd for arealer som ikke ble drevet i fjor, men som ligger på en landbrukseiendom hvor det ble søkt tilskudd for noe av arealet. Det er en svakhet, og gjørdningen lite hensiktsmessig å videreføre uten stedfestet informasjon.

Det er Landbruksdirektoratets vurdering at prøveprosjektet ikke har bidratt til gode systemer for teigbasert tilskudd, da det innenfor rammene for prosjektet ikke har vært hverken tid eller penger til å utvikle et eget fagsystem for dette formålet. Det har heller ikke vært anledning til å prøve ut kartbasert søknad i prøveprosjektet. Dette har svekket nytten og innsikten prøveordningen har gitt i hvordan man kan lage gode systemer for teigbasert tilskudd. Videre er det lagt opp til at forvaltningen av ordningen skulle være enkel, gjennomsamordning med søknad om produksjonstilskudd og liten grad av skjønn i regelverket, for å gjøre forvaltningen så effektiv som mulig.

Denne måten å prøve ut en ordning på, med svært kort tid for utredning, implementering og gjennomføring, har vært lite egnet til å hente nyttige erfaringer for fremtiden. Administrasjonskostnadene har vært høye sett i sammenheng med prøveordningens begrensede omfang, uten at en prøveordning har gitt oss mer kunnskap enn vi kunne fått gjennom en utredning. I rapport nr. 21/2025 om «Utpøving av teigbasert tilskudd mv.» påpeker vi mange av de samme utfordringene som vi har belyst i denne rapporten, og resultatene fra prøveordningen har heller ikke kunnet gi svar på spørsmålet om tilskuddet har bidratt til å forhindre gjengroing.

På bakgrunn av at det er usikkert om tilskuddene har bidratt til å hindre gjengroing, og svakhetene i datagrunnlaget og fagsystemet som er benyttet i prøveordningen, anbefaler Landbruksdirektoratet å ikke videreføre eller utvide prøveordningen i sin nåværende form.

Landbruksdirektoratet oppfatter at noe av bakgrunnen for en prøveordning for et teigbasert tilskudd har vært et ønske om å innføre en kartbasert arealtilskuddsordning med større grad av kompensasjon for driftsulemper. Dersom partene ønsker å gjøre tilskuddssystemet mer finmasket, anbefaler Landbruksdirektoratet likevel at man avvikler prøveordningen og tar et skritt tilbake før man ev. beslutter endringer i eksisterende tilskuddssystem. Et mer finmasket tilskuddssystem vil kreve at man først:

- sammenstiller ny og bedre kartdata på flere områder, eventuelt vurderer om det er mulig/ønskelig å gå videre med utgangspunkt i dagens mangelfulle datagrunnlag
- lager en modell for å gjøre beregninger av ulike faktorer som skal hensyntas når driftsulemper skal kompenseres for.

Når dette er gjort, må det tas en beslutning om man ev. skal gjøre endringer i eksisterende tilskuddssystem.

LANDBRUKSDIREKTORATET**POSTADRESSE:**

Postboks 56, 7701 Steinkjer

TELEFON:

78 60 60 00

E-POST:

postmottak@landbruksdirektoratet.no

LANDBRUKSDIREKTORATET OSLO**BESØKSADRESSE:**

Innspurten 11 D, 0663 Oslo

LANDBRUKSDIREKTORATET ALTA**BESØKSADRESSE:**

Løkkeveien 111, 9510 Alta

LANDBRUKSDIREKTORATET STEINKJER**BESØKSADRESSE:**

Skolegata 22, C-bygget, 7713 Steinkjer

www.landbruksdirektoratet.no